ÓBUDAI EGYETEM

Keleti Károly Gazdasági Kar
Közgazdaságtudományi és Pénzügyi Intézet

SZAKDOLGOZAT

ÓE-KGK
2023

Hallgató neve: **Sumitz Gabriella Anna**
Hallgató törzskönyvi száma: **T008116/FI12904/G**

ÓBUDAI EGYETEM
ÓBUDA UNIVERSITY

Óbudai Egyetem
Keleti Károly Gazdasági Kar
Közgazdaságtudományi és Pénzügyi Intézet

SZAKDOLGOZAT FELADATLAP

Hallgató neve: Sumitz Gabriella Anna
Szakdolgozat száma: SZD2307241240353393[redacted]
Törzskönyvi száma: T008116/FI12904/G **Neptun kódja:** [redacted]

Szak: Gazdálkodási és menedzsment (BA)
Specializáció: Pénzügyi menedzsment specializáció

A dolgozat címe: A pénzügyi tudatosság szerepe a vagyoni és jövedelmi egyenlőtlenségekben
A dolgozat címe angolul: The role of financial awareness in wealth and income inequality
A feladat részletezése:
1. Tekintse át a választott terület szakirodalmát!
2. Végezzen szekunder kutatást a vizsgált területen!
3. Vizsgálja meg a lakosság pénzügyi tudatosságának és vagyoni helyzetének összefüggéseit!
4. Fogalmazzon meg következtetéseket és javaslatokat a kapott eredményekkel kapcsolatban!

Intézményi konzulens neve: Katona Ferenc

A kiadott téma elévülési határideje:2024. 12. 15.
Beadási határidő: 2023. 12. 15.

A szakdolgozat: Nem titkos.

Kiadva: Budapest, 2023. 10. 20.

Óbudai Egyetem Keleti Károly Gazdasági Kar Közgazdaságtudományi és Pénzügyi Intézet 1: Budapest P.H

.....
Intézetigazgató

A dolgozatot beadásra alkalmasnak találom:

.....
belső konzulens

.....
külső konzulens

ÓBUDAI EGYETEM

Keleti Károly Gazdasági Kar

HALLGATÓI NYILATKOZAT

Alulírott Sumitz Gabriella Anna (Neptunkód: [redacted]) hallgató kijelentem, hogy a szakdolgozat saját munkám eredménye, a felhasznált szakirodalmat és eszközöket azonosíthatóan közöltem. Az elkészült szakdolgozatban található eredményeket az egyetem és a feladatot kiíró intézmény saját céljára térítés nélkül felhasználhatja, a titkosításra vonatkozó esetleges megkötések mellett.

Budapest, 2023. 12. 08.

Sumitz Gabriella

hallgató aláírása

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS 1

2. A PÉNZÜGYI TUDATOSSÁG ÉS A VAGYONI EGYENLŐTLENSÉGEK FOGALMÁNAK ÉS JELLEMZŐINEK VIZSGÁLATA 2

2.1. Pénzügyi tudatosság fogalma és jellemzői 2

2.2. A vagyon fogalma és fajtái 6

2.3. Jövedelmi és vagyoni egyenlőtlenség fogalma 7

2.3.1. A vagyoni és jövedelmi egyenlőtlenségek okai 8

2.4. Esélyegyenlőség megteremtésének szerepe a gazdaságban 11

2.4.1. Iskolázottság mértéke Magyarországon 11

2.4.2. Foglalkoztatottság mértéke Magyarországon 12

2.5. Társadalmi jólét megteremtése 13

2.6. Gini-index szerepe az egyenlőtlenségekben 14

2.7. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztettség kockázatának vizsgálata 15

3. A MAGYAR LAKOSSÁG PÉNZÜGYI TUDATOSSÁGÁNAK ÉS MEGTAKARÍTÁSI SZOKÁSAINAK FELMÉRÉSE (PRIMER KUTATÁS) 17

3.1. Vizsgálat célja és az elemzés területei (szekunder és primer) 17

3.2. Kutatás módszertana 17

3.3. Hipotézisek 18

3.4. Demográfiai adatok vizsgálata 19

3.5. Kutatás főbb eredményei 22

3.6. Kereszttábla-vizsgálat eredményei 35

3.6.1. Pénzügyi tudatosság és a demográfiai jellemzők kapcsolata 35

3.6.2. Pénzügyi tudatosság és a vagyoni egyenlőtlenségek kapcsolata 36

3.6.3. Nettó jövedelem és vagyoni egyenlőtlenségek kapcsolatának vizsgálata 38

3.6.4. Generációs eltérések a vagyoni egyenlőtlenségek terén 40
3.6.5. Végzettség és vagyoni egyenlőtlenségek kapcsolatának vizsgálata 41
3.6.6. Demográfiai jellemzők kapcsolata a vagyoni egyenlőtlenséggel 42
3.6.7. Pénzügyi tudatosság és a befektetések kockázatosságának megítélése 43
3.7. Hipotézisvizsgálat eredményei összegezve 48
4. ÖSSZEFOGLALÁS 49
IRODALOMJEGYZÉK I
MELLÉKLETEK VI
TARTALMI KIVONAT XV
SUMMARY XV

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Pénzügyi műveltség/kultúra 3

2. ábra: Jövedelmi egyenlőtlenség mértéke GINI-együttható alapján 15

3. ábra: Társadalmi kirekesztettség kockázata iskolai végzettség alapján 16

4. ábra: Lakhely szerinti megoszlás 19

5. ábra: Foglalkozás szerinti megoszlás 20

6. ábra: Jövedelem szerinti megoszlás 20

7. ábra: Iskolai végzettség szerinti megoszlás 21

8. ábra: Családi állapot szerinti megoszlás 21

9. ábra: Pénzügyi ismeretek oktatásának fontossága 22

10. ábra: Szakképzettségi preferencia megoszlása 24

11. ábra: Ideális nettó jövedelem megoszlása 24

12. ábra: Önkéntes nyugdíjpénztári megtakarítások nagysága 25

13. ábra: 18 év alatti gyermek számára felhalmozott megtakarítások 25

14. ábra: Hitelek fajtáinak megoszlása 26

15. ábra: Hitelfelvétel célja 27

16. ábra: Felvett hitel összegének megoszlása 27

17. ábra: Megtakarítások mértékének aránya 28

18. ábra: Megtakarítási fajták aránya 28

19. ábra: Megtakarítás mértéke aranyban és műkincsben 29

20. ábra: Ingatlan öröklés aránya 31

21. ábra: Ingóvagyon öröklés aránya 31

22. ábra: Befektetési típusok közötti megoszlás 33

23. ábra: Befektetni kívánt összeg megoszlása 33

24. ábra: Befektetési formák kockázatosságának megítélése 34

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat: Pénzügyi ismeretek oktatása 23

2. táblázat: Megtakarítási típusok megoszlása 29

3. táblázat: Rendelkezésre álló vagyon megoszlása 30

4. táblázat: Költési szokások megoszlása a pénzügyi tudatosság tükrében 32

5. táblázat: Pénzügyi oktatás időbeni igényének valamint az önkéntes nyugdíjpénztári megtakarítások nagyságának és a demográfiai jellemzők közötti kapcsolatának vizsgálata 35

6. táblázat: Pénzügyi tudatosság (pénzügyi oktatás igénye) és a vagyonelemek/megtakarítások nagysága közötti kapcsolat vizsgálata 38

7. táblázat: Nettó jövedelem nagysága és vagyonelemek/megtakarítások nagysága közötti kapcsolat vizsgálata 39

8. táblázat: Generációs hatások a vagyonfelhalmozás/megtakarítások vonatkozásában 41

9.táblázat: Végzettség és vagyonelemek/megtakarítások nagysága közötti kapcsolat vizsgálata 42

10. táblázat: A pénzügyi oktatás igénye és vagyonelemek/megtakarítások biztonságosságának megítélése közötti kapcsolat vizsgálata 43

11. táblázat: Az időskori gondoskodás fontossága és vagyonelemek/megtakarítások biztonságosságának megítélése közötti kapcsolat vizsgálata 44

12. táblázat: Önkéntes nyugdíjpénztári megtakarítás nagysága és vagyonelemek/megtakarítások biztonságosságának megítélése közötti kapcsolat 45

13. táblázat: Gyermek számára felhalmozott megtakarítás nagysága és vagyonelemek/megtakarítások biztonságosságának megítélése közötti kapcsolat 46

14. táblázat: Demográfiai jellemzők és vagyonelemek/megtakarítások biztonságosságának megítélése közötti kapcsolat 47

1. BEVEZETÉS

Szakdolgozatom témáját a korábbi kutatómunkáim ihlették, valamint egy olyan témát szerettem volna feldolgozni, mely nem csak a magyar lakosságot, hanem az egész világot egyaránt érinti. Kezdetben csak a vagyoni és a jövedelmi egyenlőtlenségeket kutattam, most azonban szélesebb körben keresem az összefüggéseket a pénzügyi tudatosság és a jövedelmi és vagyoni egyenlőtlenségek között. Dolgozatom három fő részből áll: egy szakirodalmi feldolgozásból, egy primer valamint egy szekunder kutatásból, melyek segítségével mutatom be az eredményeket és a változók közötti összefüggéseket.

Szakirodalmi feldolgozásomban áttekintést adok a pénzügyi tudatosságról és az egyenlőtlenségekről valamint az ezekhez kapcsolódó fogalmakról, de a terjedelmi lehetőségek korlátaira való tekintettel nem vállalkozom az érintett területek széleskörű feldolgozására.

Primer kutatásomban vizsgáltam a lakosság pénzügyi tudatosságát, megtakarítási és befektetési szokásait, a hitelfelvétel hajlandóságát továbbá a meglévő vagyonukat és az öröklés kérdéskörét is. Az öröklés kérdésköre egy igen meghatározó szempont, hiszen a különböző értékben örökölt ingatlanok és/vagy ingóságok egyenlőtlenségeket generálnak a társadalomban. A pénzügyi tudatosság segíthet abban, hogy az egyén miként és mire költse jövedelmét, hogyan és mennyit takarítson meg a jövőt illetően. A pénzügyi tudatosság nagyban függ a generációs szokásoktól is, hiszen az eltérő generációk eltérő nézeteket vallanak a pénzügyekről. A hosszútávú célok kitűzéséhez és eléréséhez fontos a kellő pénzügyi ismeretek időbeni elsajátítása. A megtakarítások mellett fontos, hogy az egyén tudjon bánni a pénzzel.

Szekunder kutatásaimban európai viszonylatokat vizsgáltam a jövedelmi egyenlőtlenségekről és a társadalmi kirekesztettségről a GINI-együttható alapján. Kutatómunkám során foglalkoztam továbbá olyan társadalomtudományi és szociológiai kérdésekkel is, mint az iskolázottság és foglalkoztatottság mértéke, az esélyegyenlőség és társadalmi jólét megteremtése Magyarországon. Mivel a pénzügyi tudatosság és az egyenlőtlenségek témaköre számtalan aspektusból vizsgálható, ezért ezen téma további kutatómunkát igényel a jövőt illetően, de kitűzött céljaim egyike közé tartozik, hogy folytassam a kutatásomat egy újabb publikáció keretein belül.

2. A PÉNZÜGYI TUDATOSSÁG ÉS A VAGYONI EGYENLŐTLENSÉGEK FOGALMÁNAK ÉS JELLEMZŐINEK VIZSGÁLATA

A pénzügyi tudatosság rendkívül fontos szerepet játszik a gazdaságban, és jelentős hatást gyakorol mind az egyéni, a társadalmi és a gazdasági helyzetre egyaránt. A pénzügyi tudatosság azért fontos tényező, mert segít abban, hogy az egyén megértse a pénzügyi döntéseinek következményeit, és lehetővé teszi, hogy hosszú távon pénzügyi célokat tűzzön ki maga elé.

2.1. Pénzügyi tudatosság fogalma és jellemzői

A pénzügyi tudatosság fogalma a szakirodalomban nagyon széleskörűen használt és értelmezett. Ugyancsak hasonló értelemben használt fogalmak a pénzügyi kultúra és a pénzügyi műveltség is. A nemzetközi szakirodalomban leginkább a „financial literacy" vagy a „financial awareness" kifejezéseket használják, ami végsősoron megfeleltethető a három fenti magyar kifejezésnek. A továbbiakban tehát ennek megfelelően én is egymást kiváltó fogalmakként fogom használni a fenti megnevezéseket, illetve úgy, ahogy az aktuális forrásmű nevezi. Véleményem szerint a pénzügyi tudatosság a legjobb kifejezés a vizsgált problémakör leírására, ezért többnyire ezt a kifejezést fogom munkámban használni. A fejezet további részében áttekintést adok a fent említett fogalmakról és azok néhány vonatkozásáról.

A szakirodalomban a pénzügyi kultúra és a pénzügyi tudatosság fogalma nem kerül egyértelműen elhatárolásra, sok esetben szinonimaként használják a szerzők. Atkinson és Messy (2012) a pénzügyi kultúrát olyan ismeretek, készségek, képességek, beállítódások együtteseként határozza meg, amelyek nélkülözhetetlenek a jó pénzügyi döntések meghozatalához, egyéni és társadalmi szinten egyaránt. A pénzügyi műveltség megléte egyéni és társadalmi szinten is hozzájárul a jólét növeléséhez.

Venkateraman és Vantatesan (2018) a pénzügyi műveltségnek három összetevőjét különbözteti meg: pénzügyi ismeretek, pénzügyi viselkedés és pénzügyi attitűd. A pénzügyi ismeretek a fontosabb pénzügyi fogalmak, pénzügyi termékek és szolgáltatások ismeretét jelenti. A pénzügyi viselkedés (szemlélet) a hosszútávú pénzügyi tervezés képességét, a tájékozódás képességét pénzügyi dolgokban, takarékoskodás képességét, a pénzügyi döntések meghozatalának a képességét jelenti. A pénzügyi attitűd (viselkedés), a pénzügyi kérdésekhez való hozzáállást, a jövőhöz, az öngondoskodáshoz való viszonyulást, a megfontoltságot jelenti. Santini et al (2019) véleménye szerint a pénzügyi műveltség nagyban meghatározza a pénzügyi viselkedést.

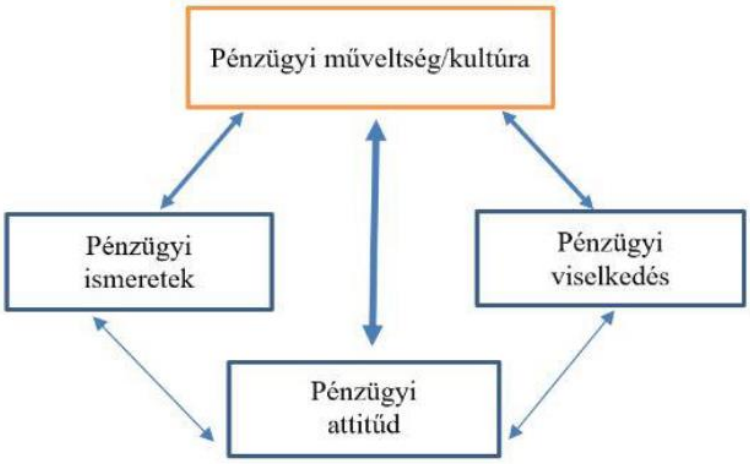

1. ábra: Pénzügyi műveltség/kultúra

Forrás: Kálmán (2022)

A pénzügyi kultúra a pénzügyi információk feldolgozásának és helyes pénzügyi döntések meghozatalának a képessége. (Luksander et al, 2014) Továbbá Suganya et al (2013) szintén a pénzügyi jóléttel hozza összefüggésbe a pénzügyi kultúrát, mivel utóbbi olyan ismeretek összességét jelent, amelyek segítségével az egyén jóléte maximalizálható.

A pénzügyi kultúra olyan készség- és képességkombináció, amely növeli az egyén által elérhető jólét szintjét. Ehhez szükséges a szakmai ismeretanyag fejlesztése és a pénzügyi oktatás hangsúlyosabbá tétele. (Garai és Csiszárik, 2018a)

Hung et al (2009) a pénzügyi kultúrát egyfajta viselkedés- és gondolkodásmódnak írja le, a pénzügyi műveltséget pedig különböző képességek meglétével jellemezte, úgy mint

pénzügyi tudás, pénzügyi fogalmak ismerete, pénzügyi összefüggések ismerete, pénzügyi folyamatok megértése, és a pénzügyi döntések meghozatalának a képessége.

A pénzügyi kultúra vizsgálatában meghatározó az OECD aktivitása, mely rendszeresen méri az egyének pénzügyi ismereteit, magatartását és attitűdjét. Az OECD (2020) szerint a pénzügyi kultúra magába foglalja a pénzügyi tudatosságot, ismereteket, viselkedéseket és készségeket, amelyekre szükség van a jó pénzügyi döntések meghozatalához, illetve az egyének jólétének a megteremtéséhez, növeléséhez.

Magyarországon az MNB már a 2000-es évek derekán felismerte, hogy fontos a pénzügyi kultúra állapota és annak fejlesztése, ezért 2006-ban felmérést is végzett a pénzügyi kultúra állapotára vonatkozóan, majd pedig egy tervet dolgozott ki a pénzügyi kultúra fejlesztésére (MNB, 2006).

Garai és Csiszárik (2018a) egy 3736 fős fiatalok körében végzett vizsgálat során arra következtettek, hogy a pénz értékével kapcsolatos vélekedés alapján a fiatalok között kimutathatók eltérések a pénzzel való bánásmód tekintetében szintén. Vizsgálták a pénz értékének megítélése és a pénzhez kapcsolódó döntések közötti kapcsolatot faktoranalízis és klaszteranalízis segítségével. Mindkét vizsgálat esetében sikerült egymástól jól elkülöníthető csoportokat megkülönböztetniük. A pénz értékének megítélése szempontjából négy csoportot sikerült beazonosítaniuk: „Alulértékelők", „A pénz által boldogok"-at, „Kapcsolatok és megtakarítások preferálóit", (a pénzzel elérhető társadalmi előnyöket értékelték felül), és végül a „Jót téve jól élni akarók".

Egy másik kutatásukban Garai-Fodor és Csiszárik-Kocsir (2018b) a Z generáció tagjait kérdezték meg. A kapott válaszok alapján a megkérdezetteknek fontos volt, hogy a megszerzett pénzügyi ismeretek segítségével elősegítsék a boldogulásukat. Tehát ha nő a pénzügyi tudatosságuk, képesek lesznek megalapozott döntések meghozatalára a pénzügyi termékek terén. Szintén megemlítik a pénzügyi tudatosság hiányában meghozott rossz pénzügyi döntések kockázatának a csökkenését, illetve a mások segítését a jó pénzügyi döntések meghozatalában a megszerzett pénzügyi tudás útján.

A pénzügyi kultúrába beletartozik a pénzügyi piacok szereplőinek viselkedése, motivációi és gondolkodásmódjuk, amely erősen hatással van magatartásukra. Az

egyének jólinformáltsága kritikus tényező, jelentős befolyással bír a pénzügyek terén jelentkező kockázatra, különösen a mai bonyolult világunkban. (Szóka, 2022)

A pénzügyi kultúra és pénzügyi műveltség kérdésköre jelentős társadalmi és gazdasági kihatással bír. Szociodemográfiai elemzések alapján, minél rosszabb az esélyegyenlőség helyzete, az annál inkább akadályozza a pénzügyi kultúra, a pénzügyi műveltség fejlődését (Béres és Huzdik, 2012).

A magyar pénzügyi kultúra rendkívül alacsony szintű, ami viszont magas kockázatokat hordoz magában az általuk hozott rossz pénzügyi döntések következtében. A megoldás a pénzügyi oktatás erősítésében rejlik. Az oktatással már a legfiatalabb generációkat meg kellene célozni, hogy amikorra felnőnek, addigra tudatos fogyasztóivá váljanak és megalapozott, helyes pénzügyi döntéseket hozzanak. (Gajdos, 2021)

A pénzügyi tudatosság a pénzügyi ismereteket és képességeket mutatja, képességet arra, hogy az egyének tájékozott és hatékony döntéseket hozzanak a pénzügyi erőforrásokról. A pénzügyi írástudás, a hitel- és adósságkezelés működésének megértése szükségesek ahhoz, hogy felelős döntéseket hozzunk. A pénzügyi tudatosság magasabb szintje nagyban elősegítené a pénzügyi kockázatok hatékonyabb elkerülését. (Kimiyaghala és Yep, 2009)

Szőke és Tóth (2023) a pénzügyi tudatosság növelését az oktatás fejlesztésében látja. Véleményük szerint már az alapfokú oktatásban fontos a pénzügyi ismeretek fejlesztése. Problémának nevezik, hogy általában közönyösek az emberek a pénzügyek irányába, illetve rövidtávon gondolkodnak, ami ugyancsak nem segíti a pénzügyi ismeretek elsajátítását. A pénzügyi tudásnak pedig nem feltétlenül jelentkeznek a pozitív hatásai rövidtávon, illetve hosszú távon is inkább közvetlenül csapódnak le a társadalom tagjainak döntéseiben.

Kovács et al (2021) szintén azt szorgalmazza, hogy a pénzügyi kultúra, pénzügyi tudatosság megfelelő szintjének kialakulása érdekében már az iskolában el kell kezdeni a tanulók oktatását a pénzügyekre, ezáltal pozitív hatást gyakorolva a társadalom szereplőinek pénzügyi gondolkodására, anyagi hátterére, a jövőjére való öngondoskodásra. A szerzők 811 középiskolást kérdeztek meg kérdőíves felmérés

keretében a pénzügyi kultúra és öngondoskodás témakörében, amely kutatás alapján arra a következtetésre jutottak, hogy szükség van a pénzügyi ismeretek oktatásba való bevonására.

A szakirodalmi kutatások alapján megállapítható, hogy a pénzügyi kultúra, pénzügyi tudatosság vagy pénzügyi műveltség területét kutató szakemberek egyöntetűen a pénzügyi ismeretek oktatását szorgalmazzák az iskolarendszert tekintve, illetve ennek a hangsúlyosságának a növelését. Ezt már nem csupán a felsőoktatásban, hanem egyesek az általános iskolák felső tagozatában (pl Horváthné Kökény, 2014), mások már az általános iskola alsó tagozatában (pl. Fejes, 2020), de vannak olyanok is (Szóka, 2022), akik szerint bizonyos pénzügyi ismeret átadás már az óvodás kortól célszerű lenne. Magam is azokkal a szakemberekkel értek egyet, akik szerint már általános iskolás korban szükség van a pénzügyi tudatosság fejlesztésére azért, hogy a társadalom tagjai tudatos pénzügyi fogyasztókká váljanak felnőtt korukra.

2.2. A vagyon fogalma és fajtái

A vagyon fogalma különböző nézőpontból értelmezhető. Megközelíthetjük egyének, vállalkozások vagy nemzeti vonatkozásban is. Az egyének vagyona testet ölthet készpénzben, banki betétben, ingatlanban, különböző vagyontárgyakban, értékpapírokban, vagy akár befektetési aranyban és műkincsben is. Ezeknek a vagyonelemeknek az összegével szembe kell állítanunk az egyének által felvett hitelek összegének aktuális értékét, és ez fogja megadni a nettó vagyonuk értékét. A vállalkozások vagyona a cég eszközeiben ölt testet, az adott időpontban a vállalat által birtokolt eszközérték és a partnerekkel szemben felmerülő kötelezettségeinek a különbözete. (Sumitz és Katona, 2023)

Nemzetgazdasági szinten a GDP növekedésének nagy jelentősége lehet a vagyon növekedésében. A rendszerváltás utáni időszakokat nézve Magyarországon volt olyan időszak, amikor az EU átlagnál gyorsabb növekedést tudtunk elérni, de volt olyan időszak is, amikor az EU gazdasági növekedésének a kétszeresét érte el az ország. (Mihályi, 2011). Hosszú távon nem lehet megőrizni a gyors növekedés állapotát, mert a gazdasági növekedésben létrejövő ugrások a későbbi évek terhére történnek, vagyis csak rövidtávon

érhetünk el kiemelkedő növekedést, hosszú távon ez az állapot nem működhet. (Bródy, 2006)

Mihályi (2011) a társadalom és a vállalkozások anyagi gyarapodását a termelékenység növekedésében látja. Véleménye szerint minden más tényező megalapozatlan és nem kínál lehetőséget a hosszú távú növekedésre.

Minden olyan anyagi vagy nem anyagi vállalati eszköz, amely piaci értékkel bír, azt vállalati vagyonnak tekinthetjük. A jelenlegi magyar szabályozás szerint (2000. évi számviteli törv.) a vállalat eszközei közé olyan tartós és nem tartós eszközök tartoznak, amelyek hosszabb vagy rövidebb ideig szolgálják a vállalkozás tevékenységét. (Kosztopulasz, 2020)

2.3. Jövedelmi és vagyoni egyenlőtlenség fogalma

Az egyenlőtlenség fogalmának meghatározása során gyakran különbséget tesznek a vagyoni és a jövedelmi egyenlőtlenség között. Vagyoni egyenlőtlenségről akkor beszélünk, ha vagyoni értékű javak aránytalanul oszlanak el a társadalom egyes tagjai vagy csoportjai között (Schmid, 2016), ezzel szemben a jövedelmi egyenlőtlenség az az állapot, amikor a társadalom által megtermelt jövedelmekből egyenlőtlenül részesülnek a társadalom egyes tagjai, a népességen belüli csoportok vagy az országok. (Howard és Carter, 2016)

Továbbá általánosan megállapítható, hogy a vagyoni egyenlőtlenség során az emberek vagyonának eloszlása nem egyenletes. Ez azt jelenti, hogy az emberek egy része nagyon sok vagyont birtokol, míg másoknak kevés vagyona van, vagy egyáltalán nincs. A jövedelmi egyenlőtlenség közel azonos, csak itt a jövedelmek eloszlására vonatkozik ez a megállapítás. Ebben az esetben vannak olyan emberek, akik nagyon magas jövedelemben részesülnek, míg másoknak csak alacsony jövedelme van. (Piketty, 2014). A világ népességének leggazdagabb 10%-a jelenleg a világjövedelem 52% -át foglalja magában, míg a lakosság legszegényebb fele csak a 8%-át. A globális jövedelemeloszlás felső 10%-ba tartozó egyének átlagosan 87,2 ezer eurót keresnek éves szinten, míg a legszegényebb réteghez tartozók csak 2,8 ezer eurót. Vagyonmegoszlás tekintetében pedig a népesség legszegényebb fele alig rendelkezik vagyonnal, a világvagyonnak a 2%-

át fedik le. Ezzel szemben a világ népességének leggazdagabb 10%-a birtokolja az összes vagyon 76%-át. Az országokon belüli egyenlőtlenségek jelentős növekedésnek indult, hiszen egy államon belüli egyének felső 10%-nak és alsó 50%-nak átlagos jövedelme közötti különbség szinte megduplázódott, 8,5-szeresről a 15-szeresére nőtt, ami tovább növelte az egyenlőtlenség mértékét. (Mandiner, 2021) A magas jövedelmek magas megtakarítási rátákat eredményeznek, ezek pedig segítik a vagyoneloszlás koncentrálódását, tehát az egyenlőtlenségek növekedése szorosan összefügg a vagyoneloszlás alakulásával. (Grusky és MacLean, 2016)

2.3.1. A vagyoni és jövedelmi egyenlőtlenségek okai

A fejlett országokban az utóbbi időben egyre nagyobb a jövedelmi és vagyoni egyenlőtlenség, melynek oka többnyire a globalizáció, a piaci dereguláció, valamint a gyors ütemű technikai fejlődés. A modern gazdaság működéséről makroökonómiai szempontokat vizsgálva megállapítható, hogy a növekvő jövedelmi és vagyoni egyenlőtlenségek hátráltatják a fenntartható gazdasági növekedést és felzárkózást, valamint gyengül a társadalmi kohézió és a jövedelmi osztályok közötti mobilitás, ezek pedig a társadalmi béke megszűnéséhez is vezethetnek. (Tóth, 2022) A vagyoni és jövedelmi egyenlőtlenség közvetlenül a szegénység kialakulásához vezet, melyből további problémák alakulhatnak ki, ezek pedig tovább rontják a társadalmi és gazdasági színvonalat. A következőkben ezeket a lehetséges problémákat mutatom be röviden.

Egészségügyi problémák

A szegénység jelentősen csökkenti az egyén megfelelő egészségügyi állapotát, és növeli az egészségügyi problémák kialakulásának kockázatát. Az emberek nehezebben jutnak hozzá az egészségügyi szolgáltatásokhoz, így kevésbé képesek megfelelő kezelést kapni. Tehát a jövedelmi egyenlőtlenség csökkentheti az egészséges életévek számát. Magyarországon a jövedelmi egyenlőtlenség egyik jelentős hatása az egészségügyi ellátás hozzáférhetőségének korlátozottsága, amely a szegényekhez hasonló „sérülékeny” csoportokat érinti. (Tóth, 2022)

Munkanélküliség

A munkanélküliség a gazdaság makrofolyamataiból bekövetkező, egyfajta növekedési zavar, nem egy egyéni deviancia, az érintettek többnyire csak elszenvedői nem pedig okozói a munkanélküliségnek. (Bánfalvy, 2003)

A munkanélküliségnek öt számottevő fajtáját különböztetjük meg:

- Abszolút munkanélküliség**:** a munkaerőpiaci kereslet és kínálat közötti aránytalanság, a munkanélküliség általánosan elterjedt és magas szintű, ez általában gazdasági válságok vagy recessziók idején jelentkezik.
- Frikciós vagy súrlódásos munkanélküliség: amikor az emberek munkahelyet váltanak vagy újként kerülnek a munkaerőpiacra, és sok időt vesz igénybe az átmenet
- Strukturális vagy szerkezeti munkanélküliség: a munkavállalók készségei, képzettségei vagy tapasztalatai nem felelnek meg a munkáltatók igényeinek.
- Technológiai munkanélküliség: automatizáció és a technológiai fejlődés következtében a munkaerő iránti kereslet csökken
- Tartós munkanélküliség*:* az egyének hosszú ideig képtelenek munkát találni, és hosszú távon munkanélküli maradnak. (HR Portál.hu, 2021)

Alacsony életszínvonal és bűnözés

A szegénység általában alacsony életszínvonalhoz vezet, mivel az emberek nem képesek megengedni maguknak a létfenntartáshoz szükséges élelmiszereket, a megfelelő lakhatást és az alapvető szükségletek kielégítését. Ezen csoportok tagjai elesnek egyes javaktól és kirekesztődnek a társadalomból. A szegénység növeli a bűnözés kockázatát. Azok az emberek, akik szegénységben élnek gyakran kényszerülnek illegális tevékenységekbe, hogy megéljenek. Szegénységben élő egyének gyakran küzdenek a mindennapi megélhetésért, ezért néhányan a bűnözéshez fordulhatnak, hogy fedezni tudják önmaguk és családjuk létszükségleteit. (Tóth, 2022)

Alacsony iskolázottság

A szegénység nagyban befolyásolja az oktatási lehetőségeket. A szegénységben élők gyakran nem tudják megfizetni az oktatáshoz szükséges anyagiakat, így az alacsony iskolázottság és a képzetlenség kialakulásának kockázata nő. A kisebbségi, illetve

hátrányos helyzetű gyermekeket magasabb arányban tanító osztályokban valamennyi tanuló teljesítménye is gyengébb. A hátrányos helyzet és a szegénység szerinti szegregáció mértéke közepesnek mondható a magyar iskolák között, és ezzel megegyező mértékűek a tanulók olvasási és matematikai képességeiben tapasztalható iskolák közötti egyenlőtlenségek. (Kertesi és Kézdi, 2013)

Alacsony gazdasági növekedés

A magas jövedelmi egyenlőtlenség káros hatással lehet a gazdasági növekedésre, mivel az alacsonyabb jövedelműek kevésbé képesek fogyasztásra és befektetésre. A magyar gazdaságban az egyenlőtlenség mérséklése a gazdasági növekedést is segítheti. A megnövekedett egyenlőtlenségek hátráltatják a fenntartható növekedést és a felzárkózást. (Tóth, 2022)

Társadalmi feszültség

A túl nagy egyenlőtlenség a jövedelmi osztályok közötti mobilitás csökkenésével járhat, ami korlátozza az egyénekben rejlő potenciált. Az egyenlőtlenség következtében gyengül a különböző jövedelmi szintek közötti társadalmi mobilitás, és ez a társadalmi béke megszűnését eredményezheti. (Tóth, 2022)

Szegénység és társadalmi kirekesztettség

Ahogyan az egyenlőtlenségeknek, úgy a szegénységnek is vannak különböző fajtái, melyek egymástól jól elkülöníthetőek. Abszolút szegénységnek nevezzük, ha a létfenntartáshoz szükséges javak elérhetetlenné válnak. Abszolút szegénynek azokat tekintjük, akiknek jövedelme a legminimálisabb élelem és hajlék biztosítását képes fedezni. Megkülönböztetünk lét és társadalmi minimumot is. A társadalmi minimum azt jelenti, hogy éppen csak rendelkezésre állnak szükséges javak, megfelelőnek mondható az ingatlan, ruházat, a közlekedési költségek fedezése, vagy az iskolai fizetési kötelezettségek. Etnikai szegénység, amelyen részben a kisebbségi állampolgárok nagyobb hányadát értjük. Demográfiai szegénység, amely főként a nyugdíjasokat és a gyermekeket sújtja. Relatív szegénységről beszélünk azok esetében, akik a társadalom nagy többségénél lényegesen alacsonyabb anyagi javakkal rendelkeznek. (Póczik, 2009) Az alacsony jövedelem, a munkanélküliség, a gazdasági egyenlőtlenségek hozzájárulhatnak ahhoz, hogy az emberek kirekesztődjenek a társadalmi előnyökből és lehetőségekből. Aki kedvezőtlen szociális körülmények között él, annak nehezebb a

felzárkózás. Ha nincsenek megfelelő erőforrásai: lakhatás, munkahely vagy pénz akkor a társadalmi kirekesztettség áldozatává válhat.

2.4. Esélyegyenlőség megteremtésének szerepe a gazdaságban

Az esélyegyenlőség azért fontos fogalom, mert ez biztosítja, hogy minden ember ugyanazt az esélyt kapja mind az oktatásban, mind a munkahelyi lehetőségekben, illetve a gazdasági előrehaladásban. A társadalmi mobilitás az emberek gazdasági-és társadalmi jólétének növelésére szolgál. A fejlett országok egyik legfontosabb kihívása a jövőben, hogy esélyegyenlőséget teremtsenek a gazdaságban, ezzel elősegítve az igazságszolgáltatást és a fenntartható fejlődést, mely hozzájárul a társadalmi béke és stabilitás megteremtéséhez. A jövedelmi egyenlőtlenségek a kisgyermekes családok, illetve a fiatal felnőttek körében emelkedtek meg számottevően, de nem szabad megfeledkezni az alacsonyabb iskolai végezettségűekről sem. Annak érdekében, hogy növelni lehessen a magasabb iskolai végzettségűek arányát, kulcsfontosságú az esélyegyenlőség (equality of opportunity) megteremtése, hogy azon családok gyermekeit se érje hátrány, akiknek a jövedelmi és vagyoni helyzete alacsonyabb szinten van, mint az átlag. A háztartásokban élő gyermekek számának emelkedésével nő a szegénység kockázata is, azonban szociálpolitikai eszközökkel és a foglalkoztatáspolitika erősítésével ezen kockázat mértéke redukálható. (Feleky et al.,2002) A gyermekkori jólét alapvetően meghatározza a felnőttkori jólétet. Az állam különböző támogatásokkal igyekszik a gyermekek esélyeit növelni, valamint a gyermekszegénységet csökkenteni, annak érdekében, hogy felnőttként már mindenki a saját teljesítménye alapján részesüljön elismerésben. A jövedelmek újraelosztásával széles tömegek jólétét növelné meg az állam a kisebb létszámú magasabb jövedelműek kárára. Ezt az adórendszeren és a társadalmi transzfereken keresztül tehetné meg. (Tóth, 2022)

2.4.1. Iskolázottság mértéke Magyarországon

Magyarországon az iskolázottság mértéke az elmúlt évtizedekben jelentősen javult. Az 1950-es években a lakosság nagyrésze nem vagy egyáltalán nem rendelkezett alapfokú végzettséggel, napjainkra viszont már a legtöbb ember legalább alapfokú végzettséggel rendelkezik. 1920-ban a 15 év feletti népesség túlnyomó része 96,2% legfeljebb alapfokú, 2,7% érettségivel, 1,6% pedig felsőfokú végzettséggel rendelkezett. 1920 és 1960 között

az iskolázottság szerkezete nem változott jelentősen. A diplomások 80–90%-a férfi volt. 91,5% legfeljebb alapfokú, 6,3% érettségivel, 2,5% pedig felsőfokú végzettséggel rendelkezett. (KSH, 2016) A szakmunkás képzés 1961-ben, a szakiskolai 1976-ban került az iskolarendszerbe. Először 1980-ban haladta meg az érettségizett nők aránya a férfiakét. A rendszerváltozás utáni időszak hozta az iskolázottságban a legnagyobb változást, az oktatás kiterjedését közép- és felsőfokú szinten egyaránt. 2001-re a diplomás nők száma elérte a férfiakét. 2011-ben a 18 éves vagy annál idősebb népesség 31% öt évvel később 2016-ban pedig 33%-ának érettségi volt már a legmagasabb iskolai végzettsége. 2016-ban 2,7 millió főnek általános vagy szakmai érettségi volt a legmagasabb végzettsége. 2,217 millióan rendelkeztek alapfokú vagy annál alacsonyabb iskolai végzettséggel, vagyis a 15 éves és annál idősebbek 27%-a legfeljebb az általános iskola 8 osztályát végezte el. Szintén ebben az évben 1,75 millió fő rendelkezett szakmunkás, szakiskolai végzettséggel. 21% volt az aránya a 15 éves és annál idősebb népességben azoknak, akik középfokú iskolában, érettségi nélkül szereztek szakmai oklevelet. Az érettségivel rendelkező középfokú végzettségűek száma és aránya az utóbbi évtizedekben töretlenül emelkedett. (KSH, 2016)

2.4.2. Foglalkoztatottság mértéke Magyarországon

Magyarországon a foglalkoztatottság mértéke folyamatosan nő az elmúlt években, az ország a gazdasági fejlődés és a munkahelyteremtés terén sikeres eredményeket ért el. A legnagyobb foglalkoztatási ágazatok közé tartozik az ipar és építőipar, a kereskedelem, az egészségügy, az oktatás és a közszolgáltatások. 2021 második negyedévében a munkanélküliségi ráta Magyarországon mindössze 4,4% (206 000 fő) volt. A fiatalok körében az első munkahely megválasztása igen nehéz a szakmai tapasztalat szempontjából. A 15-24 éves korosztályban a munkanélküliségi ráta Magyarországon 11,5% volt. (KSH, 2022) Különböző munkaerőpiaci intézkedésekkel javítható a munkanélküliség aránya (pl: képzések és átképzések, gazdasági növekedés ösztönzése, vagy a vállalkozói támogatás)

2022 szeptember-novemberi háromhónapos időszak átlagában az egy évvel korábbihoz képest a foglalkoztatottak létszáma 26 ezerrel több, 4 millió 713 ezer volt. A hazai

elsődleges munkaerőpiacon dolgozók száma 26 ezerrel, a külföldön dolgozóké 16 ezerrel nőtt, a közfoglalkoztatottaké pedig 16 ezerrel csökkent.

- 15-64 évesek közül 4 millió 597 ezren minősültek foglalkoztatottnak, a korcsoportra jellemző foglalkoztatási ráta 74,6 % volt.
- A férfiaknál a foglalkoztatottak létszáma 2 millió 434 ezret tett ki, foglalkoztatási rátájuk 79 % volt.
- A nők esetében a foglalkoztatottak létszáma 10 ezerrel, 2 millió 163 ezerre, a foglalkoztatási ráta 70,2 %-ra emelkedett.
- A fiatalok - 15-24 éves - korcsoportjában a foglalkoztatottak száma 277 ezer volt, foglalkoztatási rátájuk 28,2 %-ra emelkedett.
- Az úgynevezett legjobb munkavállalási korú - 25-54 éves - népesség körében a foglalkoztatási ráta 88 %-ra, míg az idősebb - 55-64 éves - korosztályban, 66,9 %-ra emelkedett. (Növekedés.hu, 2023)

2.5. Társadalmi jólét megteremtése

Mikor társadalmi jólétről beszélünk akkor egy olyan állapot jut eszünkbe, amelyben a társadalom tagjainak általános jóléte és boldogulása magas szinten van. Ezalatt a társadalom egészének gazdasági és társadalmi környezetét értjük, amely lehetővé teszi az emberek számára, hogy gond nélkül élhessék mindennapi életüket. A társadalmi jólét számos olyan tényező együttes kielégítése, melyek reagálnak az emberek életminőségére a társadalomban. (Economypedia, 2021)

A jóléti állam lényege az alapvető életkörülmények megléte, például: jövedelem, táplálkozás, egészség, otthon és az oktatáshoz való jog. (Szamuely 1985,7 idézi: Bánfalvy 2003) Az egyenlőtlenség csökkentése nem egyszerű, és különféle gazdasági, politikai és szociális intézkedéseket igényelhet. Ahhoz, hogy gazdaságpolitikai szempontból tudjunk vizsgálni az egyenlőtlenségeket, fel kell tudni mérni, hogy az növeli vagy csökkenti-e a társadalmi jólétet. A magas jövedelemegyenlőtlenség kiküszöbölésére és a nagyobb társadalmi jólét megteremtése érdekében a kormány a jövedelmek újraelosztását alkalmazhatja a társadalmi transzfereken és az adórendszeren keresztül. (Tóth, 2022) Mérsékelhető ugyancsak az egyenlőtlenség, ha annak növekedését alátámasztó bérek és

tőkejövedelmek bővülését az állam redukálja. Biztosítani kell, hogy az emberek képesek legyenek munkába állni, valamint megteremteni számukra a kedvező karrierlehetőségeket. (OECD, 2008). Mivel Magyarországot elöregedő társadalom jellemzi, ezért a munkaképes korúak létszámának csökkenése fenntarthatatlanná teszi a gazdasági konvergenciát, ennek mérséklésére pedig a gyermekvállalás ösztönzése hat, melyhez hatékony családtámogatási rendszerre van szükség. (Matolcsy, 2020) Ahhoz, hogy Magyarország fenntartsa a gazdasági konvergenciát gazdaságilag diverzifikáltnak kellene lennie, ezalatt azt értem, hogy új gazdasági területekre kellene beruháznia és növelnie az innovációt és a versenyképességet. Mindemellett fontos szempont továbbá az is, hogy a humán tőkét fejlessze az oktatás terén történő beruházásokkal, valamint a munkaerőpiac fejlesztésével. A K+F tevékenységek, valamint a külföldi befektetések támogatása szintén ösztönzően hathat a gazdasági konvergenciára.

2.6. Gini-index szerepe az egyenlőtlenségekben

Ahogyan a világ más országaiban, úgy az Európai Unió tagállamain belül is különböző intenzitásúak lehetnek a jövedelmi egyenlőtlenségek. Ahhoz, hogy számszerűsíteni tudjuk ezeknek mértékét, segítségünkre szolgál a Gini-index, mely az egyenletes vagyon és jövedelemeloszlást méri egy adott társadalmon belül. Minél magasabb a mutató értéke, annál nagyobb az egyenlőtlenség is. Magyarország a közepesen egyenlőtlen országok közé tartozik és az EU átlagánál is alacsonyabb mutatókkal rendelkezik. (KSH, 2020)

Korábbi kutatásom ezen szegmensénél a vizsgált uniós tagállamokat meghatározott szempontok alapján választottam ki. Mivel kutatásom során minden EU-s állam mutatóját túl terjedelmes lett volna megvizsgálni, ezért csak néhány, Magyarország szempontjából releváns államot vizsgáltam. A kiválasztási szempontok a következők voltak: legyen közöttük szomszédos tagállam (Szlovákia, Románia), legyen legalább egy, az EU-hoz Magyarországgal együtt csatlakozott állam (Szlovákia), legyenek később csatlakozott államok (Románia, Bulgária), legyen korábban csatlakozott és gazdaságilag fejlettebb állam (Finnország). A számadatok alapján megfigyelhető, hogy Románia és Bulgária jövedelmi egyenlőtlensége kiugróan magas az Európai Unió és a többi tagország átlagához képest. Romániában 2015-ben volt a legmagasabb az egyenlőtlenség 37,4%-kal, Bulgáriában pedig 2019-ben 40,8%-kal.

Szlovákia és Finnország a legkedvezőbb tagállamok a jövedelmi egyenlőtlenség tekintetében, hiszen az Európai Unió átlagához viszonyítva mérsékeltebb egyenlőtlenség mutatkozik meg. Szlovákiában a legmagasabb egyenlőtlenség 2014-ben volt 26,1%-kal, Finnországban pedig 2020-ban 26,5%-kal. Megjegyezném azonban, hogy a szlovák Gini-mutatóban hosszú távon jelentkező, gyakorlatilag évente tapasztalható irányváltások számomra a szlovák adatok megbízhatatlanságát sugallja.

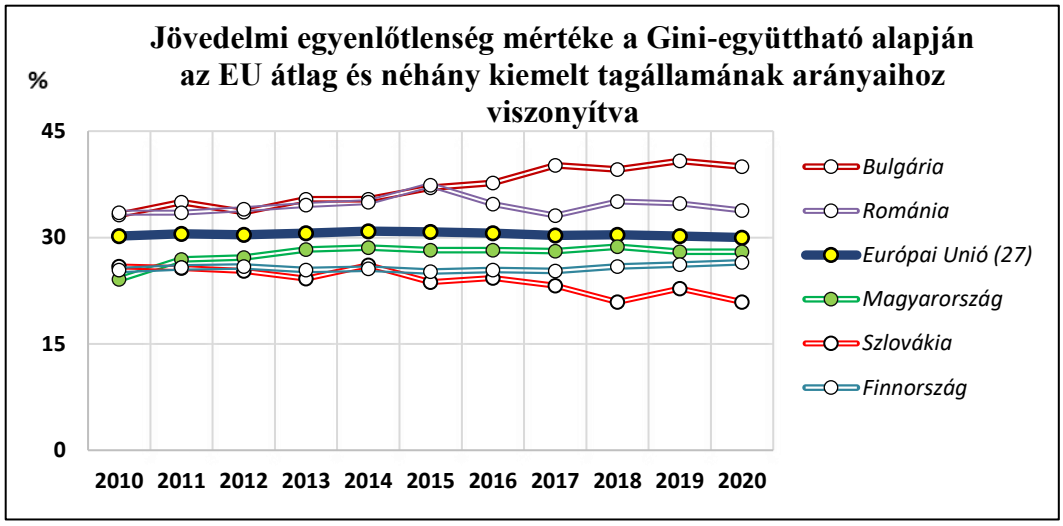

2. ábra: Jövedelmi egyenlőtlenség mértéke GINI-együttható alapján
Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés, (2023)

2.7. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztettség kockázatának vizsgálata

Magyarország lakosságának az iskolázottsági szintjét tekintve, nagyarányú az alapfokú végzettség szintje. Az alapfokú iskolai végzettség mögött (8 általános osztály vagy annál kevesebb) több ok állhat, azonban többnyire a depriváció fakadó a motiválatlanság, az esély, illetve a jövedelmi egyenlőtlenségek a kiváltó okok. Korábbi kutatásomban Magyarország iskolázottságának mértékét vizsgáltam, illetve, hogy ez milyen mértékben befolyásolja a társadalmi kirekesztettséget.

Ahogyan azt az alábbi ábra is mutatja, Magyarország javuló tendenciát mutat évről évre a kirekesztettség mértékét tekintve, hiszen 2020-ra már jelentősen lecsökkent az alap és a középfokú végzettek kirekesztődésének aránya. Továbbá egyértelműen kijelenthető, hogy az alacsonyabb végzettséggel rendelkező személyek nagyobb mértékben esnek áldozatul a társadalom által kirekesztettek célcsoportjává, hiszen az alacsonyabb végzettség szakképzetlenségre utal, ebből pedig munkanélküliség és jövedelmi egyenlőtlenség alakulhat ki, ami a szegénység egyik fő oka.

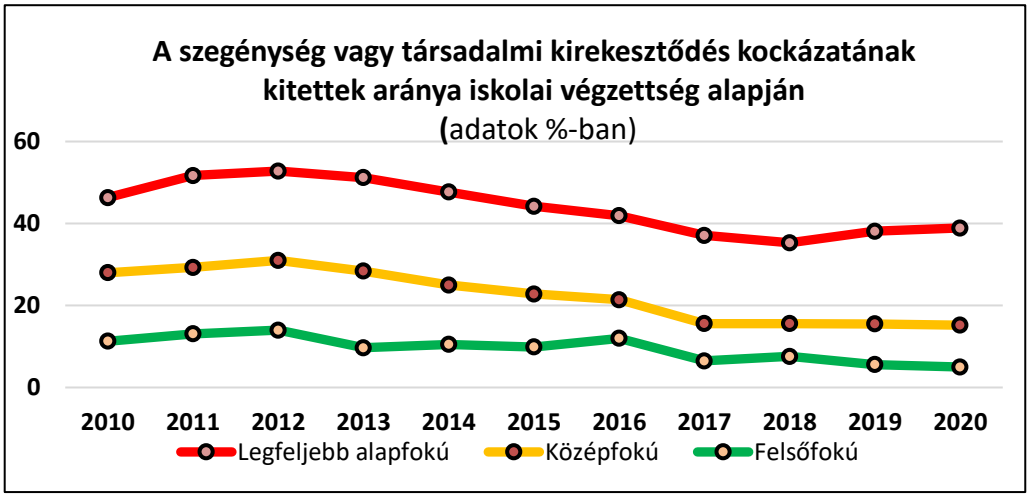

3. ábra: Társadalmi kirekesztettség kockázata iskolai végzettség alapján
Forrás:KSH adatai alapján saját szerkesztés (2023)

Ahhoz, hogy növelni lehessen a gyermekek tanulási motivációját, szabad és egyetemleges oktatást kellene biztosítani mindenki számára, hogy az anyagi helyzet vagy a származás ne legyen korlátozó tényező, illetve, hogy minden gyermek egyenlő lehetőséget kapjon az oktatáshoz. Mindezek mellett olyan gazdasági támogatásokat kellene ösztönözni, melyek a hátrányos helyzetű családok gyermekeit (is) támogatják (ösztöndíjak, tandíjmentesség vagy egyéb anyagi támogatás révén pl: beiskolázási támogatás). A pedagógusok motivációjának megtartása is fontos tényező az őket támogató programok biztosítása révén.

3. A MAGYAR LAKOSSÁG PÉNZÜGYI TUDATOSSÁGÁNAK ÉS MEGTAKARÍTÁSI SZOKÁSAINAK FELMÉRÉSE (PRIMER KUTATÁS)

Szakdolgozatom második nagy fejezete a szakirodalmi feldolgozásom és a szekunder kutatásom mellett a primer kutatásom, melyet a magyar lakosság körében végeztem el. Mivel a szakdolgozatom témáját egyénileg én határoztam meg és állítottam össze a meglévő pályamunkáim tapasztalataiból kiindulva, saját kutatásaim alapján, ezért ebben a dolgozatban szükségét éreztem egy olyan primer kutatásnak, melyben fel tudom mérni a pénzügyi tudatosságot és a pénzügyi szokásokat a lakosság körében, ezzel releváns összefüggéseket találva.

3.1. Vizsgálat célja és az elemzés területei (szekunder és primer)

Szekunder kutatásomnak az volt a célja, hogy a magyar társadalom jövedelmi és vagyoni egyenlőtlenségeinek okát és szintjét feltárjam, valamint, hogy az esélyegyenlőség és a végzettség szintje milyen szinten befolyásolja azt.

Primer kutatásomnak az volt az elsődleges célja, hogy a magyar háztartási szektor pénzügyi tudatosságát és a vagyonmegoszlását vizsgáljam, ezzel valamiféle összefüggést keresve a vagyoni helyzet és az egyenlőtlenségek között. Felmértem továbbá a megtakarítási és befektetési szokásokat, valamint az öröklés kérdéskörét is vizsgáltam.

A primer kutatásom mellett szeretném az alábbiakban röviden ismertetni a szekunderkutatásom tartalmát is, melyben vizsgáltam többek között:

- A vagyon és jövedelem szintjét
- Vagyoni és jövedelmi egyenlőtlenségek szintjét
- Esélyegyenlőség és a társadalmi jólét kérdéskörét
- Oktatás és foglalkoztatottság mértékét Magyarországon

3.2. Kutatás módszertana

Szekunder kutatásomhoz általános szakirodalmi feldolgozást alkalmaztam szövegközi hivatkozásokkal, illetve általános statisztikai mutatószámokat elemeztem. A primer kutatásomhoz hólabda mintavételt alkalmaztam. A kutatás alapjául szolgáló online

kérdőív többnyire zárt kérdéseket, részben pedig Likert skálás kérdéseket tartalmazott. 545 érvényes kitöltés született a kérdőívből és a magyar háztartások megtakarítási és befektetési szokásait, illetve a pénzügyi tudatosságát kutattam, ezzel ok-okozati kapcsolatot keresve. Mindezek mellett olyan demográfiai adatokat is elemeztem, melyek a jövedelemmel, iskolázottsággal és a foglalkoztatottsággal kapcsolatos kérdésekre adtak választ. Vizsgálataimban kereszttábla-elemzést alkalmaztam, amely során a vizsgált változók közötti kapcsolatot elemeztem. A mintavétel nem reprezentatív, így a kapott eredmények csak a vizsgált mintára érvényesek, azonban alkalmasak további kutatások előfeltevéseinek megalapozására.

3.3. Hipotézisek

Kutatásom során a következő hipotéziseket vizsgálom meg:

H1: A megkérdezettek pénzügyi tudatossága (oktatás időbeni igénye) hatással van a vagyonmegoszlás kialakulására, ezen keresztül pedig a vagyoni egyenlőtlenségek létrejöttére.

H2: A kedvezőbb jövedelmi helyzet jelentősebb vagyongyarapodást idéz elő, vagyis magasabb jövedelem nagyobb vagyonfelhalmozódással jár együtt.

H3: A generációs különbségek hatással vannak az egyének vagyonfelhalmozására.

H4: Az egyének végzettsége hatással van a megtakarításainak/vagyonának a gyarapodására.

H5: A pénzügyi tudatosság befolyásolja a befektetések kockázatosságának a megítélését.

A hipotézisek vizsgálata előtt először a megkérdezettek demográfiai jellemzőit mutatom be, majd a lakosság pénzügyi tudatosságát és vagyonmegoszlását jellemzem a kapott válaszok alapján.

3.4. Demográfiai adatok vizsgálata

A mintában szereplő alanyok száma N=545 fő volt, melynek 55,0%-a azaz 300 fő férfi, 43,5%-a azaz 237 fő nő, és 1,5%-a azaz 8 fő egyébbel válaszolt. A korcsoportok szerinti megoszlást tekintve legnagyobb arányban az 1995-2009 és az 1960-1983 közötti korosztályból érkeztek leginkább válaszok, így ezen korcsoportok alkották kutatásom fő profilját.

Lakhely szerinti megoszlás tekintetében a megkérdezettek közel fele 47,5%-a azaz 259 fő budapesti, 21,7%-a azaz 118 fő vidéki nagyvárosi, 15,0% azaz 82 fő kisvárosi és 15,8%-a azaz 86 fő községi lakos volt.

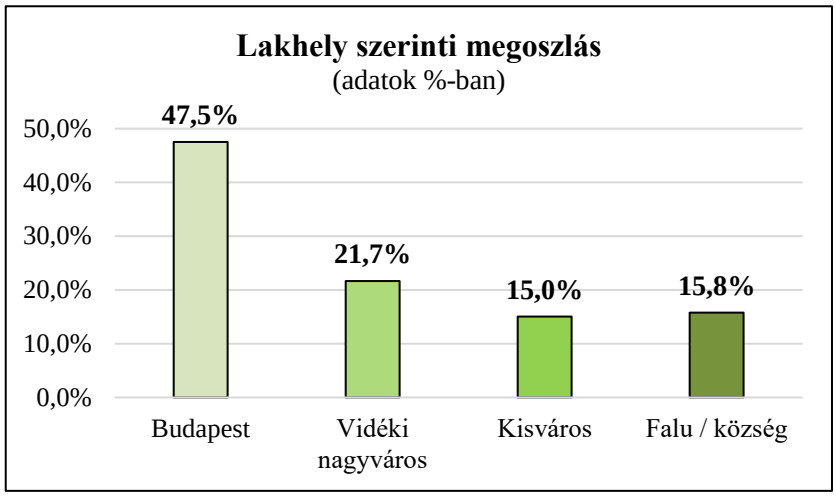

4. ábra: Lakhely szerinti megoszlás
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

A foglalkozás tekintetében a megkérdezettek több, mint fele 50,5% azaz 275 fő alkalmazotti státuszban dolgozott, 29,7% azaz 162 fő pedig diák vagy egyetemi hallgató volt, 4,6% azaz 25 fő menedzserként és 8,6% azaz 47 fő vállalkozóként tevékenykedett. Legkisebb arányban 5,3% azaz 29 fő nyugdíjas és 1,3% azaz 7 fő munkanélküli státuszban volt. A foglalkoztatottsággal szoros összefüggésben áll a nettó jövedelem megoszlása is. A megkérdezettek legnagyobb arányban 33,9% azaz 185 fő 400 ezer Ft feletti, 24,4% azaz 133 fő 3-400ezer Ft közötti, 17,1% azaz 93 fő 2-300 ezer Ft közötti, 11,2% azaz 61 fő 1-200 ezer Ft közötti és 13,4% azaz 73 fő 100 ezer Ft alatti havi nettó jövedelemmel rendelkezett.

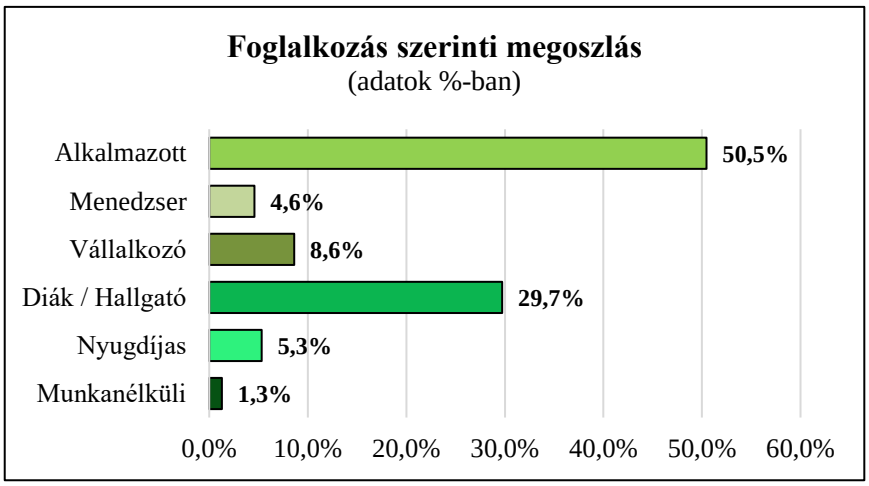

5. ábra: Foglalkozás szerinti megoszlás
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

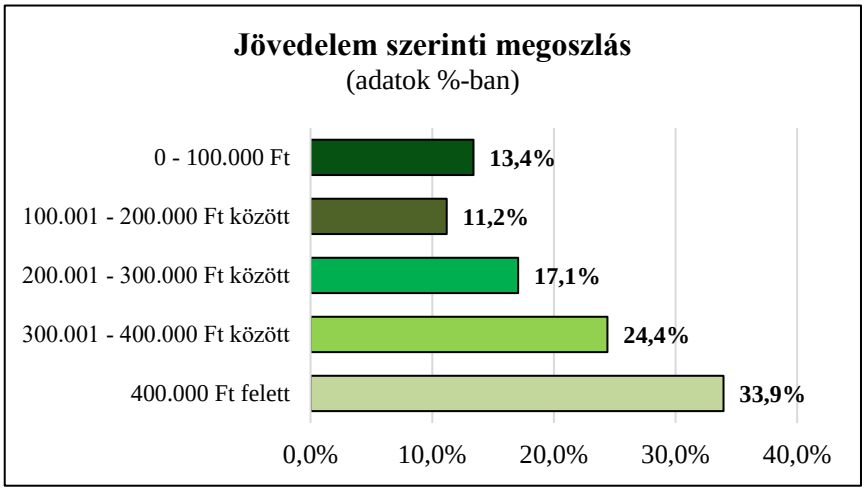

6. ábra: Jövedelem szerinti megoszlás
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

A válaszadók iskolai végzettsége tekintetében, ahogyan azt az alábbi ábra is jól mutatja, legnagyobb arányban 49,7% azaz 271 fő főiskolai/egyetemi és 36,3% azaz 198 fő gimnáziumi végzettséggel, 11,9% azaz 65 fő szakiskolai/szakmunkásképzői, és mindössze 2,0 % azaz 11 fő alapfokú végzettséggel rendelkezett a kérdőív kitöltése során.

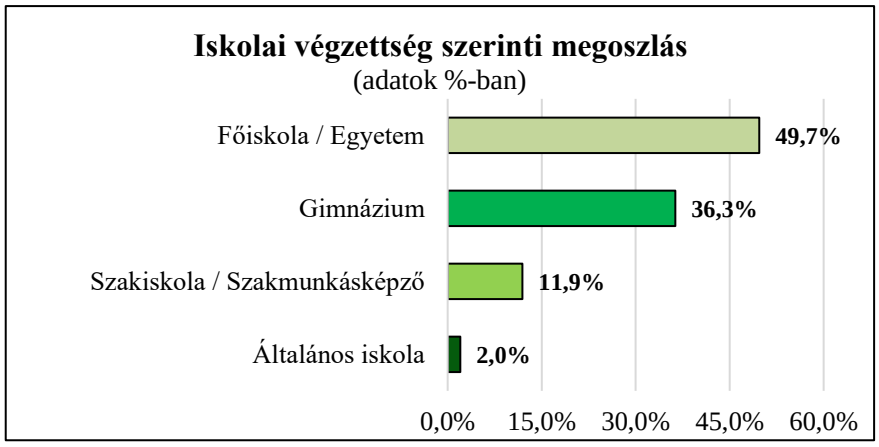

7. ábra: Iskolai végzettség szerinti megoszlás
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

Az egyenlőtlenségek tekintetében fontos tényező lehet a családi állapot megoszlása is, ezért kutatásom során felmértem ezt is, hiszen ezen tényező nagymértékben befolyásolhatja a megtakarítási és a befektetési szokások nagyságát és összetételét. A kapott eredmények alapján elmondható, hogy a megkérdezettek több, mint fele 55,0% azaz 300 fő egyedülálló, 27,2%-a azaz 148 fő házas, 9,7% azaz 53 fő bejegyzett élettársi kapcsolatban, 5,1% azaz 28 fő elvált és mindössze 2,9% azaz 16 fő özvegy volt.

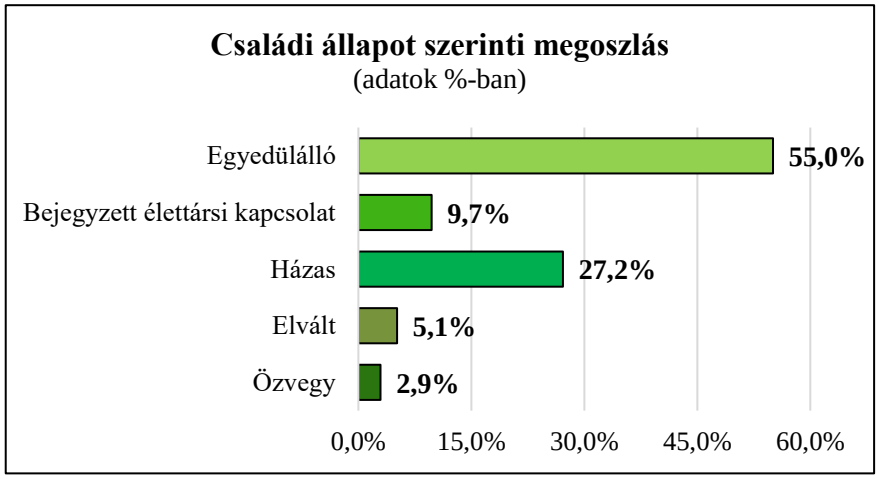

8. ábra: Családi állapot szerinti megoszlás
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

3.5. Kutatás főbb eredményei

A demográfiai adatokon túlmenően felmértem a pénzügyi tudatosságot is. Elsősorban a pénzügyi ismeretek elsajátításának motivációját mértem fel, hogy a lakosság mennyire nyitott arra, hogy már a fejlődés korai szakaszában elkezdődjön ezen folyamat. A mintában szereplő válaszadások igencsak eltérő eredményeket mutattak. Arra a kérdésre, hogy mely időszak volna a legideálisabb a pénzügyi oktatás elkezdésére túlnyomó többségben (a kitöltők 43,1%-a azaz 235 fő) a középiskolát választotta. Nem sokkal mögötte lemaradva a lakosság több, mint egynegyede (27,5%-a azaz 150 fő) az általános iskola felső tagozatát gondolta ideálisnak. A lakosság 13,4%-a azaz 73 fő az alsó tagozatban, 7,2%-a azaz 39 fő az óvodában, és mindössze 0,9-0,9%-a azaz 5-5 fő nem tartotta fontosnak vagy nem kívánt válaszolni a felmérés ezen kérdésére.

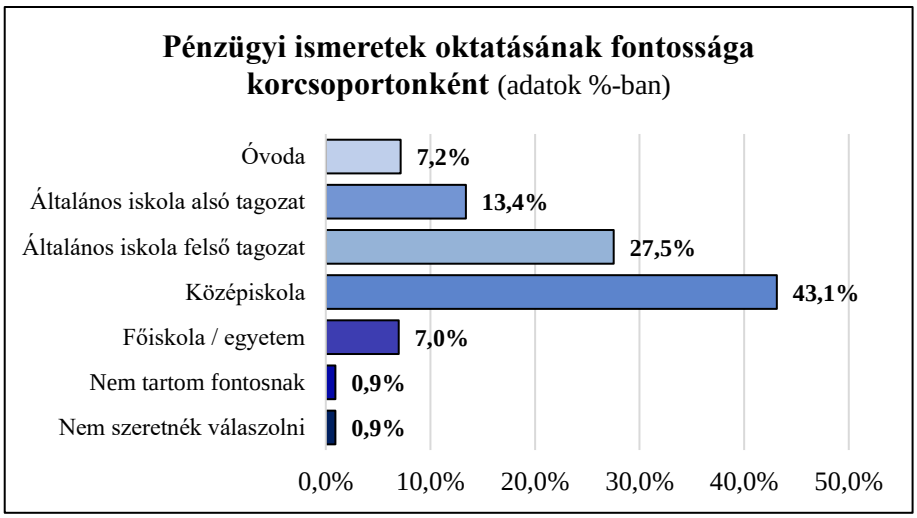

9. ábra: Pénzügyi ismeretek oktatásának fontossága
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

Kérdőívem néhány kérdése a különböző nevelési/oktatási intézményekben történő pénzügyi ismeretek oktatására irányult. Kutatásom ezen szegmensénél arra kerestem a választ, hogy a lakosság mely tanulási szakaszban gondolja relevánsnak az egyes oktatási típusokat. A válaszadások itt is eltérő eredményeket produkáltak. A mutatószámokat a teljes mintához, 100%-hoz (N=545) viszonyítottam. Az alábbi táblázat jól reprezentálja a változók eltérését az egyes oktatási szakaszokban. (Ahol nincs százalékos adat megadva, abban a kategóriában nem került megkérdezésre az adott kérdés)

Legnagyobb arányban, a válaszadók 71,5%-a azaz 391 fő (származtatott adat) a felsőoktatási intézményekben történő pénzügyi ismeretek oktatását tartotta relevánsnak, azon belül is a pénz és tőkepiac/tőzsde, a kölcsön és hitel valamint az adók és járulékok fogalmának ismeretét tartotta fontosnak elsajátítani. A legnagyobb elutasítás az óvodában történő pénzügyi ismeretek oktatásánál jelent meg. 37,6% azaz 205 fő egyáltalán nem tartotta szükségesnek azt, hogy egy gyermek az óvodás éveiben kezdjen el tudatos pénzügyekkel kapcsolatos tanulmányokat elsajátítani

Pénzügyi ismeretek oktatása					
Válaszadás/tanulási szakasz N=545=100%	Óvoda	Ált.isk. alsó tagozat	Ált.isk. felső tagozat	Középisk.	Főiskola/egyetem
Nem tartom szükségesnek	**37,6%**	**20,0%**	**11,9%**	**2,4%**	**2,4%**
Pénz szerepe az emberek életében	**22,8%**	**30,6%**	**52,8%**	**59,6%**	**42,6%**
Pénz működése játékos /szituációs feladatok által	**35,0%**	**46,6%**	**36,1%**	-	-
Pénz használata játékos feladatok által	**39,1%**	-	-	-	-
Számolást igénylő, játékos szituációk	-	**48,8%**	-	-	-
Pénz szerepe, működése a háztartásokban	-	**30,8%**	**63,1%**	**64,4%**	-
Pénz szerepe / működése / összefüggései a gazdaságban	-	-	-	**61,5%**	**74,9%**
Pénz és tőkepiac / tőzsde fogalma, szerepe, működése	-	-	-	-	**84,6%**
Adók és járulékok fogalma / mértéke	-	-	-	**68,4%**	**76,5%**
Kölcsön / hitel / lízing fogalma, szerepe és működése	-	-	**29,9%**	**58,3%**	**79,1%**

1. táblázat: Pénzügyi ismeretek oktatása
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

Ezután az egyén saját szakképzetségének preferenciáit vizsgáltam. A megkérdezettek legnagyobb része 70,3%-a (383 fő) felsőfokú végzettséget szeretne szerezni magának. 7,7%-a (42 fő) inkább doktori fokozatot szeretne és 15,6% (85 fő) nem kíván további tanulmányokat folytatni a felsőoktatásban. Nem szabad elfeledkezni arról, hogy a minta jelentős részben hallgatókból áll, tehát felülreprezentált a felsőfokú végzettséget megszerezni kívánók aránya. Azonban a válaszok tükrözik a társadalomban végbemenő folyamatokat is, amely szerint folyamatosan nő a felsőfokú végzettségűek aránya: a 2009-2022-es időszakot tekintve 16,3%-ról 24,7%-ra növekedett (KSH, 2023). Eközben pedig az általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya folyamatosan csökken, 27%-ról

17,7%-ra az elmúlt 14 évben. A középiskolai végzettségűek aránya stagnál, 14 év alatt 2%-os növekedés volt tapasztalható. A végzettség kérdése azért is fontos, mert szekunder kutatásom alátámasztotta, hogy a lakosság vagyoni helyzetét befolyásolja a társadalom tagjainak végzettsége.

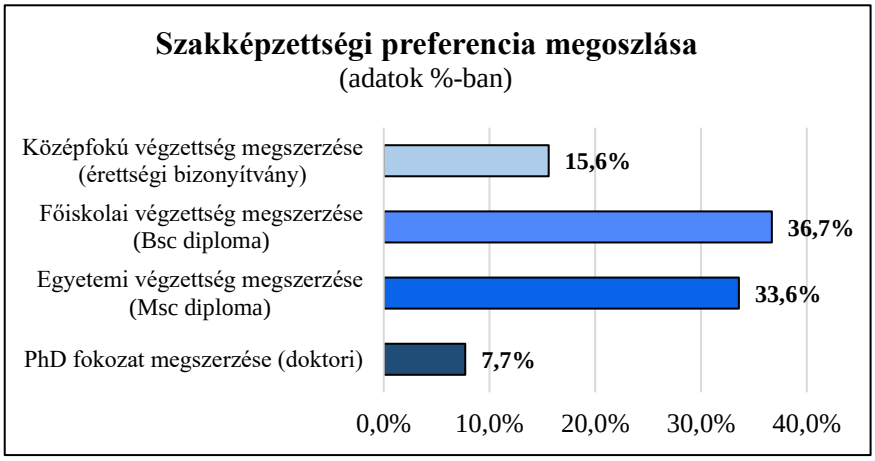

10. ábra: Szakképzettségi preferencia megoszlása
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

Felmértem továbbá, hogy a lakosságnak mely jövedelemszint volna ideális havi nettó kereset szempontjából. A legnagyobb arányban 74,4% (405 fő) a félmillió forint feletti összeget jelölte, de kisebb arányban akadtak olyanok is 25,7% (140 fő), akik megelégednének az 500 ezer Ft alatti havi nettó jövedelemmel is.

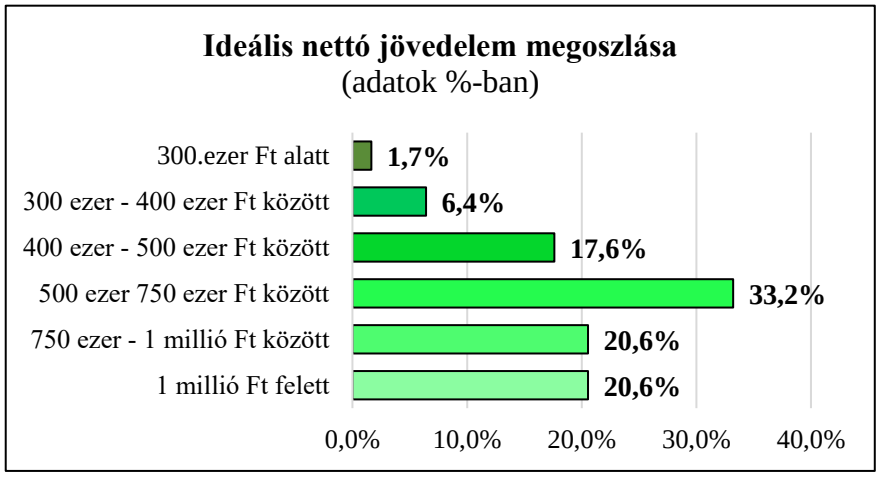

11. ábra: Ideális nettó jövedelem megoszlása
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

Ha már az ideális nettó jövedelem meghatározásra került, akkor szintén releváns kérdés, hogy a lakosság mennyire tudatos a nyugdíjas éveit tekintve. A pénzügyi tudatosság egyik alappillére a megtakarítás. A megkérdezettek 76,4%-a azaz 418 fő számára fontos az időskorról való időbeni öngondoskodás. Fontos megemlíteni azonban, hogy bizonyos háztartásokban nem áll rendelkezésre elegendő keretösszeg egy ilyen jellegű kiadásra. Felmérésemben a válaszadók legnagyobb arányban havi 10 és 50 ezer Ft között takarítanak meg pénzt az önkéntes nyugdíjpénztári számlájukon. Közel 20%-a a válaszadóknak azonban nem tartja szükségesnek az ilyen jellegű megtakarítást.

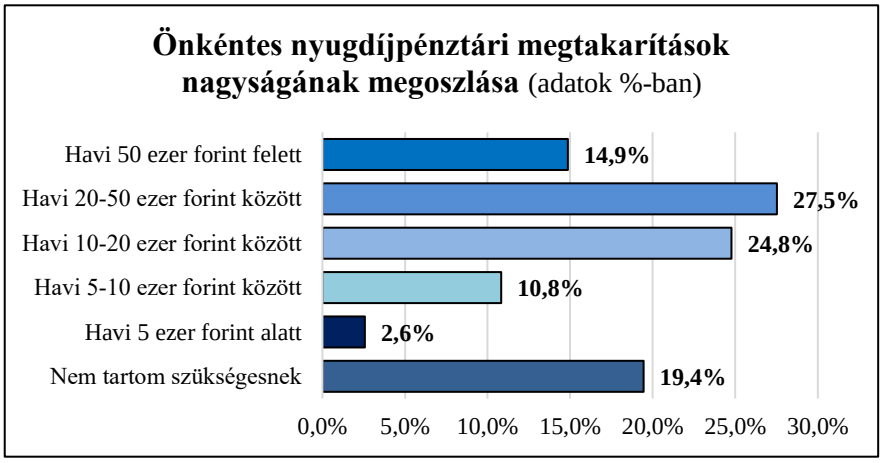

12. ábra: Önkéntes nyugdíjpénztári megtakarítások nagysága
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

Az önkéntes nyugdíjpénztári megtakarítás mellett fontos szempont lehet gyermekünk jövőjét is megalapozni. A válaszadók 61,5%-a azaz 336 fő rendelkezik gyermekének szánt megtakarítással. Ezen megtakarítások később fordíthatók lehetnek akár a gyermek tanulmányaira is, így kiküszöbölhető lehet a diákhitel felvétele később.

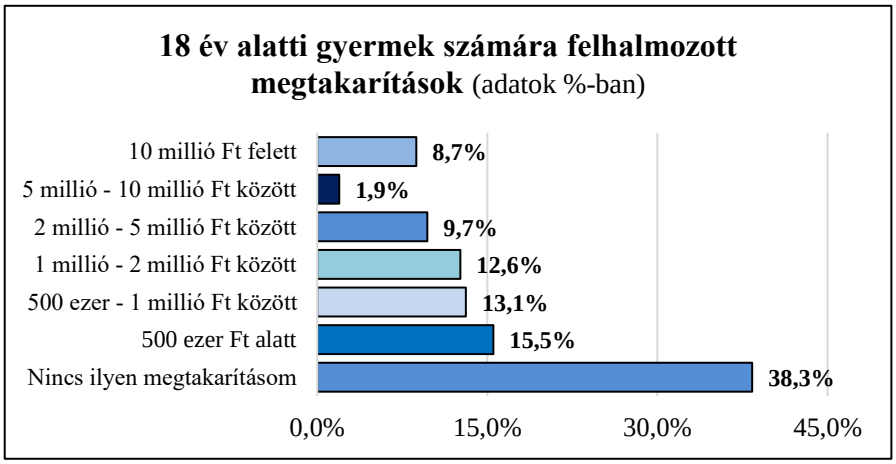

13. ábra: 18 év alatti gyermek számára felhalmozott megtakarítások
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

A diákhitel segíthet a fiatal felnőttek felsőfokú tanulmányaik elvégzésében, azonban fontos megemlíteni, hogy ez is ugyanolyan hitel, mint a többi, mindössze a feltételek kedvezőbbek. A kitöltők 30,6%-a azaz 167 fő venné vagy vette már igénybe a diákhitelt tanulmányai finanszírozásához, azonban 69,4% azaz 378 fő elutasította a diákhitel felvételét. A válaszadók 44,8%-a azaz 244 fő inkább kockázatosnak értékelte. 30,5% azaz 166 fő nem foglalt állást ezügyben és mindössze 8,1% azaz 44 fő inkább biztonságosnak gondolta a diákhitel felvételét.

Kutatási elemzésemet a lakosság hitelügyleteivel folytatnám. A kutatásom ezen részénél arra kerestem a választ, hogy a lakosság milyen célból, milyen fajta és milyen összegben képes és hajlandó felvenni életszínvonalának javítása érdekében. Meghatározó tényező azonban, hogy az egyén milyen forrásokból tájékozódik az egyes hiteltípusok felvétele előtt. Kérdőívemben a megkérdezettek közel 70%-a banki munkatársaktól, közel felük banki hirdetményekből és ismerősöktől, közel 30%-uk a médiából, és mindössze 3,9%-uk semmilyen forrásból nem tájékozódik a részletekről, mielőtt hitelt venne fel.
A válaszadók 41,7%-a azaz 227 fő nem rendelkezett semmilyen jellegű hitellel a kutatás során. Népszerű volt a megkérdezettek körében a fix kamatozású és a forint alapú hitel, azonban akadtak olyanok is, akik deviza alapú és változó kamatozású hitellel rendelkeztek. Meg kell említeni, hogy bő egy évtizede még sokkal jelentősebb volt a devizában való eladósodás, ami jelentősen növelte a lakosság nemfizetésének a kockázatát, illetve nem éppen a lakosság pénzügyi tudatosságról tett tanúbizonyságot.

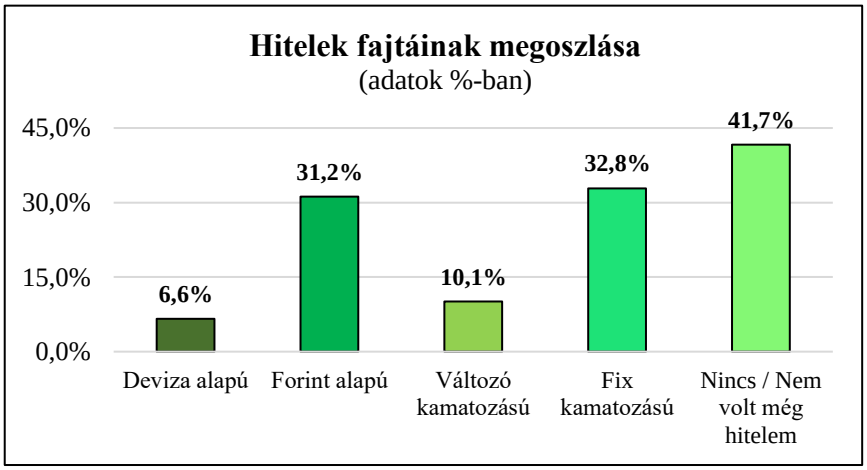

14. ábra: Hitelek fajtáinak megoszlása
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

A hitelfelvétel célja tekintetében a lakosság legnagyobb arányban ingatlan megvásárlása céljából venne fel hitelt. A napi fogyasztási cikkekre a mintában szereplő alanyok 4,2%-a venné igénybe a hitelt. Népszerű volt még a gépjárművásárlás céljára felvett hitel 19,6%-kal illetve a tartós használati cikkvásárlásra felvett hitel 12,7%-kal.

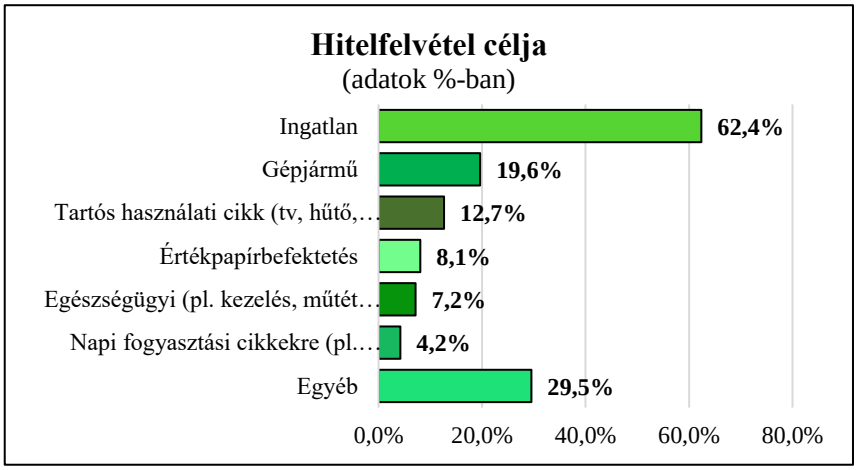

15. ábra: Hitelfelvétel célja
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

Felvett hitel összegének tekintetében a válaszadók 65,5%-a (357 fő) nem rendelkezett semmilyen jellegű hitellel a felmérés során. Ez részben annak tudható be, hogy a válaszadók jelentős része még hallgató volt. 7,2% (39 fő) 1 millió Ft alatti, 9,9% (54 fő) 1-2 millió Ft közötti, 8,1% (44 fő) 2-5 millió Ft közötti, 4,0% (22 fő) 5-10 millió Ft közötti, 3,7% (20 fő) 10-20 millió Ft közötti, és mindössze 1,7% (9 fő) rendelkezett 20 millió Ft feletti hitellel rendelkezett.

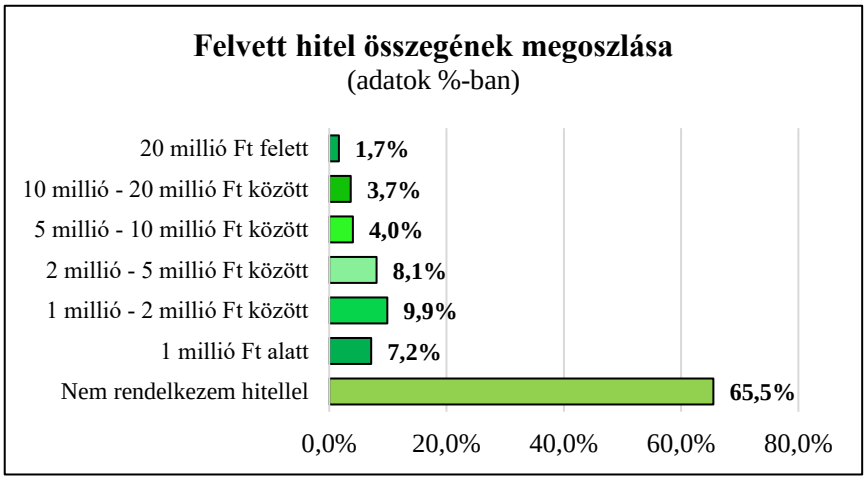

16. ábra: Felvett hitel összegének megoszlása
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

A lakosság hitelügyletei után a megtakarítási szokásokat mértem fel. A kutatásom ezen részénél azt vizsgáltam, hogy a lakosság milyen összegben és milyen típusú megtakarítási formában takarítja meg a pénzét. A legnagyobb arányban 33,0% (180 fő) 50 ezer Ft feletti megtakarítást preferálta jobban és mindössze 5,9% (32 fő) gondolta úgy, hogy egyáltalán nem szükséges havonta megtakarítani egy bizonyos összeget.

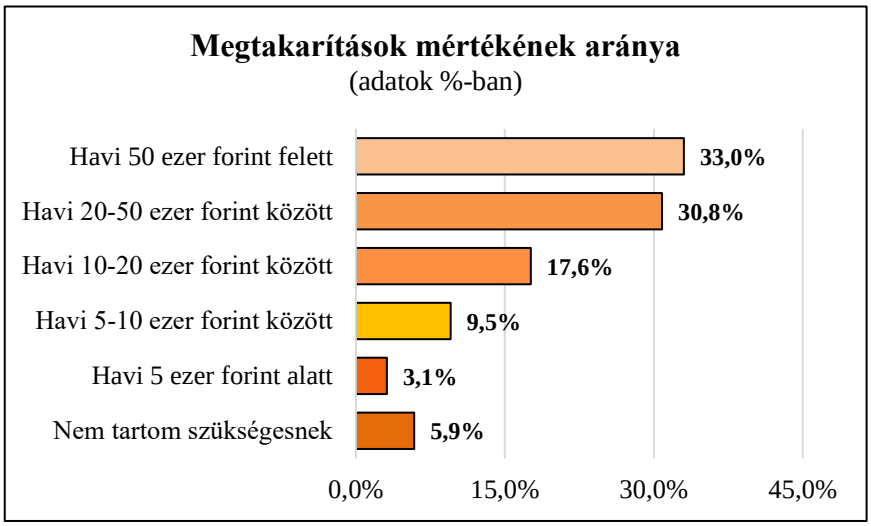

17. ábra: Megtakarítások mértékének aránya
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

A válaszadók 8,3%-a vállalkozásban tartja megtakarítását vállalkozóként, 16,9%-a önkéntes nyugdíjpénztárban, 33,8%-a ingatlanban, 33,0%-a vagyontárgyban (műkincsben, gépjárműben), 31,7%-a pénzügyi megtakarításban (kötvény, részvény, állampapír) 81,7%-a pénzbeli megtakarításban (készpénz vagy számlapénz) formájában tart megtakarítást.

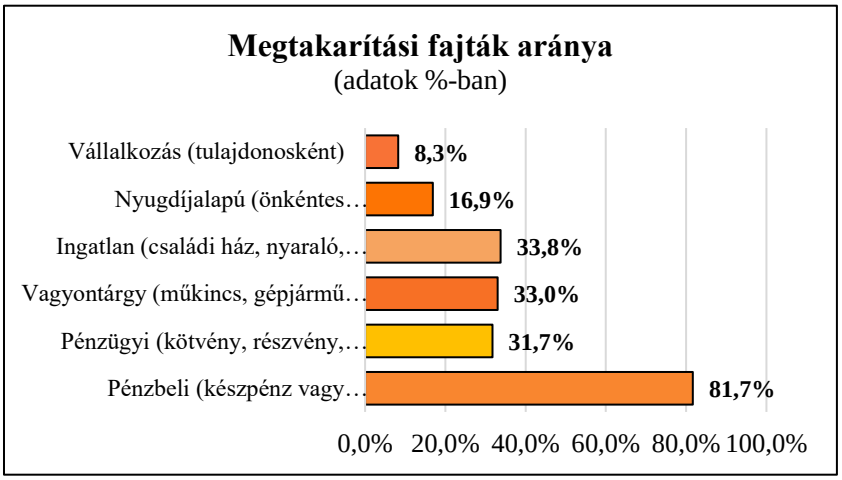

18. ábra: Megtakarítási fajták aránya
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

A készpénzben és látra szóló betétben való megtakarítás népszerű volt a válaszadók körében, 68,6%-a (374 fő) a válaszadóknak rendelkezett készpénz megtakarítással és 66,4% (362 fő) pedig látra szóló betétmegtakarítással. Ezzel szemben a lekötött betétben való megtakarítás nem tartozott legnépszerűbb befektetési formák közé. Ahogyan azt az alábbi táblázat is mutatja a válaszadók mindössze 34,3%-a azaz 186 fő tart valamilyen összegben megtakarítást lekötött betét formájában, 65,7% azaz 359 fő pedig nem rendelkezett semmilyen lekötött betéttel.

Megtakarítási típusok megoszlása						
	Nincs	<500 ezer Ft	0,5-1 millió Ft	1-2 millió Ft	2-5 millió Ft	5 millió Ft <
Készpénz megtakarítás	**31,6%**	**40,4%**	**12,5%**	**7,0%**	**5,0%**	**3,7%**
Látra szóló betétben tartott megtakarítás	**33,6%**	**27,7%**	**13,9%**	**12,1%**	**6,6%**	**6,1%**
Lekötött betétben tartott megtakarítás	**65,7%**	**11,2%**	**5,7%**	**6,4%**	**5,3%**	**5,7%**

2. táblázat: Megtakarítási típusok megoszlása
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

A pénzbeli és pénzügyi megtakarításokon kívül felmértem az aranyban és műkincsben történő megtakarítási formát is, melynek eredményei egyértelműen tükrözik, hogy ezen két megtakarítási forma nem volt túl népszerű a kitöltők körében. Az aranyban való megtakarítást 4,3%-kal (24 fővel) többen preferálták, mint a műkincsben valót.

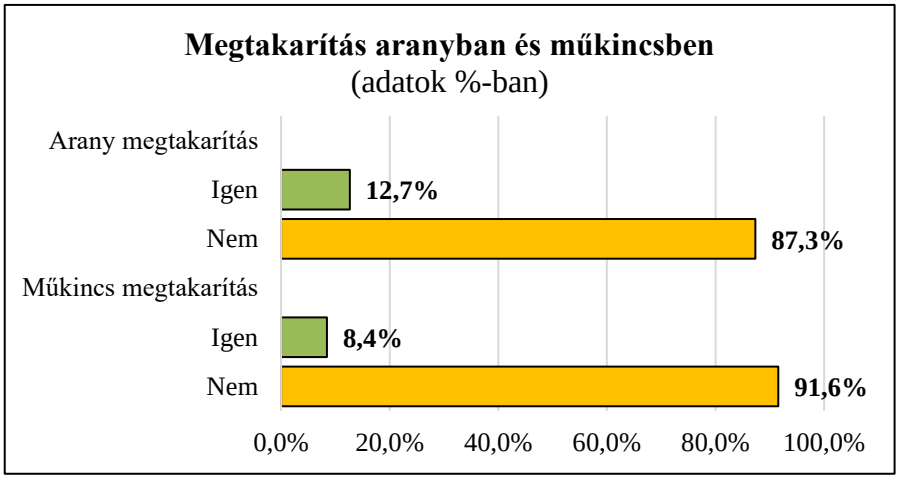

19. ábra: Megtakarítás mértéke aranyban és műkincsben
Forrás:Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

A 3. számú táblázatban az értékpapír, ingó- és ingatlanvagyonban felhalmozott megtakarítások megoszlását láthatjuk a megkérdezettek körében. Mindhárom megtakarítási forma esetében megfigyelhető, hogy a válaszadók nagyrésze nem rendelkezett értékpapír, ingó vagy ingatlanvagyonnal.

A rendelkezésre álló vagyon megoszlása							
	Nincs	<500 ezer Ft	0,5-1 millió Ft	1-2 millió Ft	2-5 millió Ft	5-10 millió Ft	10 millió Ft<
Értékpapír vagyon	**63,8%**	**8,4%**	**5,9%**	**5,1%**	**6,1%**	**6,2%**	**-**
Ingó vagyon	**45,5%**	**14,3%**	**11,2%**	**9,9%**	**8,1%**	**4,0%**	**7,0%**
	Nincs	>5 millió Ft	5-20 millió Ft	20-50 millió Ft	50-100 millió Ft	100 millió Ft<	
Ingatlanvagyon	**56,5%**	**3,1%**	**8,8%**	**15,8%**	**10,5%**	**5,3%**	

3. táblázat: Rendelkezésre álló vagyon megoszlása
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

A vagyoni és jövedelmi egyenlőtlenségek szempontjából fontos kérdés az öröklés kérdésköre. Azon emberek, akik örököltek felmenőktől bármilyen jellegű ingatlant, azok vagyona magasabb, mint azoké, akiknek saját erőből kellett megteremteniük azt. Az alábbi ábrán jól látható, hogy a válaszadók közel 70%-a (380 fő) nem örökölt semmilyen ingatlant felmenőitől, azonban 30%-a igen. Itt szintén nem szabad arról elfeledkeznünk, hogy a kitöltők egy jelentős része hallgató, nekik a jelentős részük még a jövőben örökölni fog. A legkisebb arányban 2,2% (12 fő) örökölt 100 millió Ft feletti értékben ingatlant. A legjellemzőbb öröklés 5-50 millió Ft közötti összegben volt.

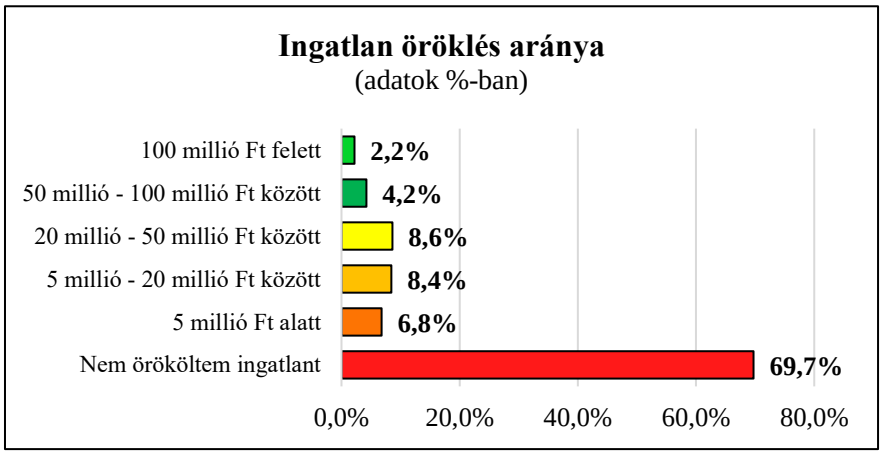

20. ábra: Ingatlan öröklés aránya
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

Ingóvagyon öröklésének tekintetében is hasonló volt a helyzet. A válaszadók közel 80%-a (415 fő) nem örökölt semmilyen ingóvagyont felmenőitől és 20%-a (130 fő) pedig igen. Legnagyobb arányban 1 millió Ft alatti értéktárgyat örököltek és nem volt számottevően jellemző a 4-5 millió Ft összegű ingóság öröklése.

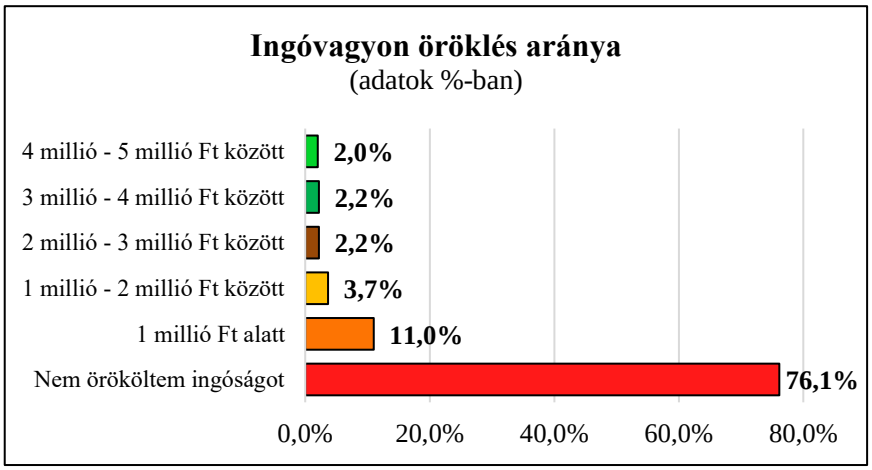

21. ábra: Ingóvagyon öröklés aránya
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

A pénzügyi tudatosság szempontjából fontos szempont a költési szokások megítélése. A túlköltekezés sok esetben pénzhiányt eredményez, ezért fontos, hogy vásárlásokkor mire és mennyi pénz áldozunk. Az alábbi táblázatban összeszedtem a kitöltők válaszait százalékos arányokra bontva. Fontos kiemelni, hogy a válaszadók több, mint 60%-a összehasonlítja a boltok polcain lévő árakat és ruháikat addig hordják, míg azok el nem használódnak. Ugyanakkor nem jellemző, hogy tőzsdei vagy garantált hozamú értékpapírba fektetik pénzüket. A mutatószámokat a teljes mintához, 100%-hoz (N=545) viszonyítottam.

Költési szokások megoszlása a pénzügyi tudatosság tükrében			
Válaszadások N=545=100%	Jellemző	Jellemző is meg nem is	Nem jellemző
Árak összehasonlítása vásárlás előtt	**61,1%**	**22,4%**	**16,5%**
Impulzusvásárlás	**34,3%**	**34,9%**	**30,8%**
Nem elegendő fedezet mellett kölcsönkérés valakitől vásárlási célból	**5,0%**	**6,8%**	**88,3%**
10 ezer forint feletti összeg költése előzetes tervezés nélkül	**31,2%**	**21,7%**	**47,2%**
Havi rendszerességű ruhavásárlás	**17,8%**	**15,8%**	**66,4%**
Elhasználásig tartó ruha használat	**61,8%**	**22,4%**	**15,8%**
Technikai eszközök terén a legújabb trendeket követése	**18,5%**	**29,2%**	**52,3%**
Gépjármű használata tömegközlekedési eszköz helyett	**32,1%**	**23,1%**	**44,8%**
Jövedelem egy részének tőzsdei értékpapírokba való befektetése	**12,7%**	**11,6%**	**75,8%**
Garantált hozamú értékpapírokba való befektetés	**34,3%**	**17,8%**	**47,9%**

4. táblázat: Költési szokások megoszlása a pénzügyi tudatosság tükrében
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

Kutatásom utolsó felmérése a befektetési szokások vizsgálatára irányult. A pénzügyi tudatosság egyik szintén fontos tényezője az, hogy a vagyonunkat mibe és hogyan fektetjük. Ebben a felmérésben arra kerestem a választ, hogy a lakosság milyen célból, mibe és milyen összegben tervez befektetni a jövőben. Mivel a befektetések önmagukban nagy kockázatot is hordozhatnak, ezért a felmérésem legutolsó kérdése a befektetési formák kockázatának megítélését mérte fel.

A válaszadók 49,2%-a azaz 268 fő biztonsági okokból, 29,0% azaz 158 fő a magas hozam reményében, 23,7% azaz 129 fő azért fektetett be éppen abba a formába, mert csak azt ismerte, 13,0%-nak azaz 71 főnek az ismerősei és rokonai javasolták, 5,9%-nak azaz 32 főnek pedig befektetési tanácsadó javasolta az adott befektetési formát. 32,8%-a a válaszadóknak pedig az „egyéb” választ jelölte meg befektetési okként.

A válaszadók legnagyobb arányban 38,2% azaz 208 fő ingatlanba, 28,8% azaz 157 fő állampapírba és 22,9% azaz 127 fő részvénybe fektetett leginkább. Lekisebb arányban ismételten a műkincs szerepel 5,7% azaz 31 fő, melyből arra következtethetünk, hogy ezen befektetési forma nem volt népszerű a megkérdezettek körében.

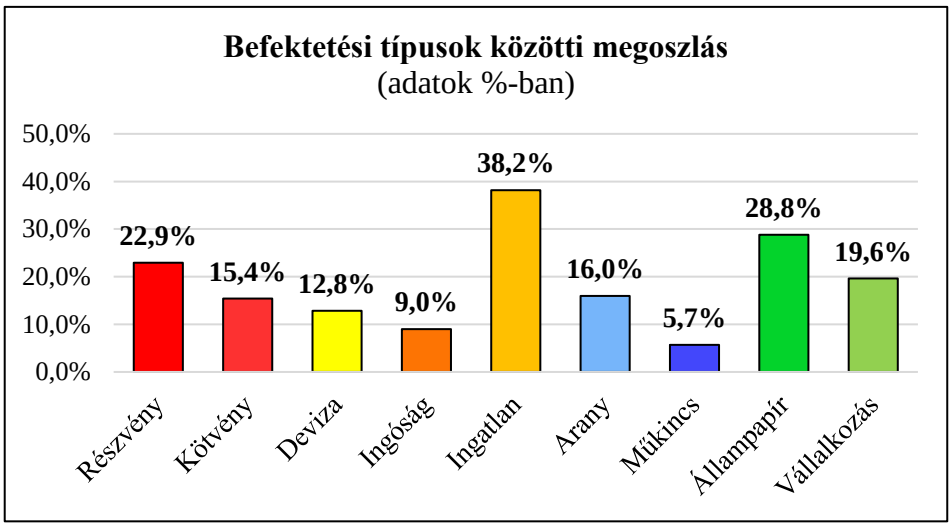

22. ábra: Befektetési típusok közötti megoszlás
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

A befektetés tervezett összege tekintetében a megkérdezettek közel 30%-a azaz 156 fő 100ezer Ft alatt kíván befektetni. 1 és 100 millió Ft között a megkérdezettek 46,7%-a azaz 255 fő tervez befektetést, és mindössze 2,6% azaz 14 fő akár 100 millió Ft felett is tervez befektetni az egyes befektetési formák valamelyikébe.

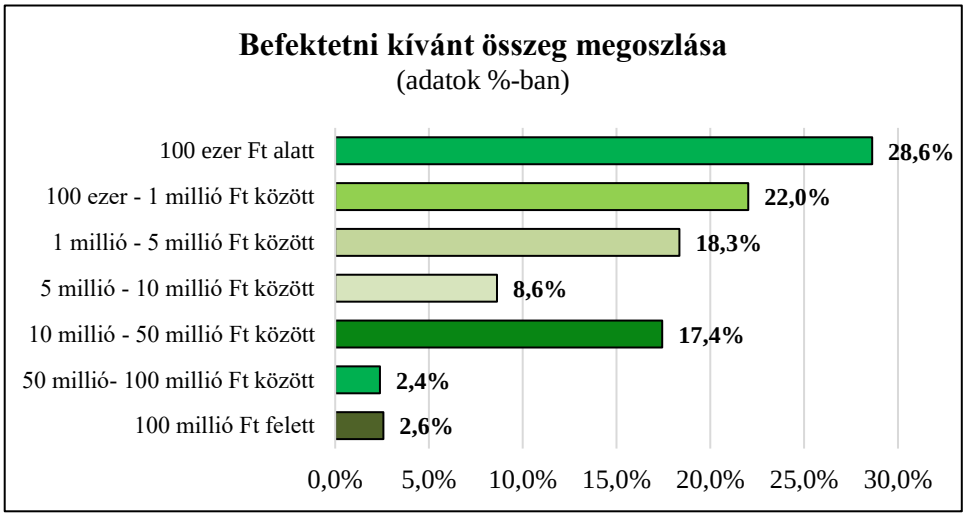

23. ábra: Befektetni kívánt összeg megoszlása
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

A különböző befektetési formák különböző kockázati faktorokkal is rendelkeznek. A mintában szereplő válaszadók a részvényt és a különféle vagyontárgyakat ítélték meg a legkockázatosabb befektetési formáknak. Ezzel szemben legbiztonságosabbnak az ingatlant, az állampapírt, és a befektetési aranyat. Az alábbi ábra a különféle befektetési formák kockázatosságának megítélését ábrázolják százalékos arányban.

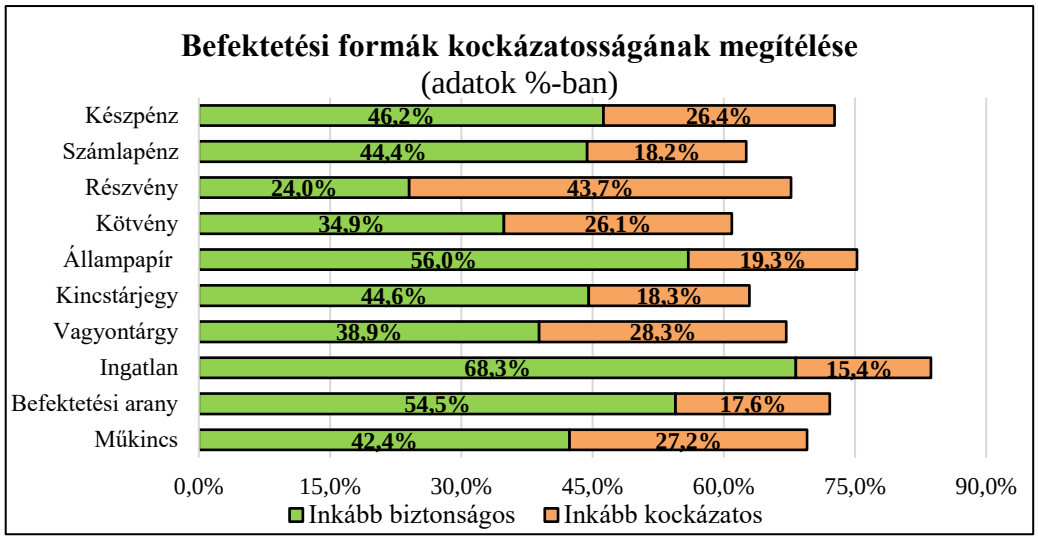

24. ábra: Befektetési formák kockázatosságának megítélése
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

3.6. Kereszttábla-vizsgálat eredményei

3.6.1. Pénzügyi tudatosság és a demográfiai jellemzők kapcsolata

A pénzügyi oktatás igényének időszerűsége a pénzügyi tudatosság egy megnyilvánulási formájának tekinthető, úgy ahogy az időskorról való gondoskodás is. Előbbi a pénzügyi ismeretek szükségességének a felismerését jelenti, utóbbi pedig a pénzügyi tudatosság kapcsán, a tudatos pénzügyi viselkedésnek egy megnyilvánulási formája.

Elsőként a pénzügyi ismeretek iránti igény, mint a pénzügyi tudatosság egy megnyilvánulási formája, és a végzettség közötti kapcsolatot vizsgáltam. Végzettség tekintetében szignifikáns eltérések igazolhatók (CV=0,144; p=0,012). Ha megnézzük a megoszlási viszonyszámokat is, akkor nem teljesen azt látjuk, amire számítottunk. Példának okáért a pénzügyi ismeretek felső tagozaton oktatását kiugró arányban a szakiskolai és szakmunkás végzettséggel rendelkezők támogatják (35,4%; a felsőfokú végzettségűek csak 24,6%-al), a felsőfokú végzettséggel rendelkezők leginkább a pénzügyi ismeretek oktatásának középiskolai kezdetét tartják a célszerűbbnek (42,4%). Érdekes módon az óvodai pénzügyi ismeretek oktatását is jól láthatóan magasabb arányban támogatták az alacsonyabb végzettségűek, mint a magasabb szintű végzettséggel rendelkezők (9,2% szemben az 5,1%-kal).

	Önkéntes nyugdíjp.			**Pénzügyi oktatás**		
	CV	**p**	**khi**	**CV**	**p**	**khi**
Nem						
Generáció	0,143	0,001	44,741	0,162	0,000	57,495
Lakhely				0,138	0,027	31,304
Foglalkozás	0,128	0,009	44,613			
Végzettség				0,144	0,012	34,129
Családi állapot	0,132	0,008	38,205	0,137	0,016	41,112
Nettó jövedelem	0,139	0,003	42,133			

5. táblázat: Pénzügyi oktatás időbeni igényének valamint az önkéntes nyugdíjpénztári megtakarítások nagyságának és a demográfiai jellemzők közötti kapcsolatának vizsgálata

Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

Családi állapot tekintetében szintén szignifikáns eltérés mutatható ki az oktatás igényének vonatkozásában (CV=0,137; p=0,016). Itt az tapasztalható, hogy a házas és elvált egyének nagyobb arányban igénylik a pénzügyi ismeretek oktatásának korábbi elkezdését, mint az egyedülállók vagy az élettársi viszonyban élők. Feltételezhető, hogy előbbi csoportok nagyobb arányban rendelkeznek gyerekkel, így igényeiket tekintve saját tapasztalataikra építenek.

Lakhely szempontjából szintén szignifikáns eltérés igazolható (CV=0,138; p=0,027). Megállapítható, hogy a pénzügyi ismeretek oktatásának ideális kezdetét a budapestiek és a falusi lakosok leginkább a középiskolai időszakban látták (50,2 és 46,5%), míg a kisvárosok és vidéki nagyvárosok lakói a legtöbben már az általános alsó tagozatában elkezdenék az oktatást (37,8 és 32,2%).

Generációs szempontból ugyancsak igazolható az eltérés (CV=0,162; p=0,000). Ha a megoszlásokat nézzük, akkor azt látjuk, hogy az Y és Z generáció leginkább a pénzügyi oktatás elkezdésének középiskolai kezdetét preferálja (52,5 és 46,2%), míg az X generáció legjelentősebb része már az általános felső tagozatán elkezdené (36,4%).

Az önkéntes nyugdíjpénztári megtakarítás meglétét, annak hangsúlyosságát szintén a pénzügyi viselkedés és így pénzügyi tudatosság egyik fontos megnyilvánulásának tekinthetjük. Az önkéntes nyugdíjmegtakarítás vonatkozásában a generációk, a foglalkozás, a családi állapot és a nettó jövedelem tekintetében tudtam szignifikáns kapcsolatot igazolni. Generációs vonatkozásban az idősebb generációk fontosabbnak látják a nyugdíjpénztári megtakarításokat. Családi állapot vonatkozásában a házasok és elváltak esetében van nagyobb hangsúly a tudatosabb pénzügyi viselkedésen ebből a szempontból. Nettó jövedelem szempontjából pedig igazolható, hogy minél nagyobb az egyén jövedelme, annál nagyobb önkéntes nyugdíjpénztári megtakarítást fog eszközölni.

3.6.2. Pénzügyi tudatosság és a vagyoni egyenlőtlenségek kapcsolata

Kutatásom egyik fő célja az volt, hogy megvizsgáljam a magyar lakosság pénzügyi tudatosságának és a vagyoni egyenlőtlenségek kapcsolatát. A pénzügyi tudatosság kérdéskörét több oldalról is megközelítem a primer kutatásom alapját képező kérdőívben. Ilyen tényező a pénzügyi oktatás kérdésköre, hiszen a szakirodalmi és szekunder

kutatások alapján is állítható, hogy a pénzügyi ismeretek nagyban segítik a pénzügyi tudatosság kialakulását. Kutatásom során feltételeztem, hogy minél jelentősebb a megkérdezett egyének igénye a pénzügyi ismeretek oktatása iránt, annál magasabb szintjén vannak a pénzügyi tudatosságnak.

A vagyoni egyenlőtlenségeket leginkább a magyar lakosság különböző vagyonelemeiben, megtakarítási formáiban való vagyoneloszlásának vizsgálatában mutatható ki. Így a következőkben a pénzügyi tudatosság egy jellemzőjének a pénzügyi oktatás iránti igénynek és a különféle vagyonelemek eloszlásának a kapcsolatát fogom vizsgálni, keresve ezáltal a választ arra a kérdésre, hogy befolyásolja-e a pénzügyi tudatosság a magyar lakosság szereplőinek vagyonmegoszlását, és ez által vagyoni egyenlőtlenségeit?

A 6. számú táblázatban a vizsgálat eredményeit láthatjuk. Ez alapján az összes vizsgált változó esetében sikerült szignifikáns kapcsolatot igazolni. Vagyis a pénzügyi oktatás iránti igény befolyásolja az egyének vagyonmegoszlásának a kialakulását, tehát hatással van a vagyoni egyenlőtlenségek létrejöttére. Tehát példának okáért a pénzügyi tudatosság befolyással bír a készpénzben (CV=0,170; p=0,000) vagy látra szóló betétben (CV=0,130; p=0,029) felhalmozott megtakarítás nagyságára, vagyis általában igaz az, hogy a pénzügyileg tudatosabb egyének nagyobb megtakarítást halmoznak fel készpénzben és betétek formájában. De ugyancsak gyenge kapcsolatot tudtam igazolni az értékpapírban (CV=0,146; p=0,002), befektetési aranyban (CV=0,173; p=0,012) és műkincsben felhalmozott megtakarítások (CV=0,161; p=0,027) vonatkozásában is. A megkérdezett egyének jövőről való gondoskodásának a mértékére is hatással volt a megkérdezettek pénzügyi tudatossága, mivel a nyugdíjpénztári megtakarítások nagysága (CV=0,129; p=0,037) és a gyerekek számára gyűjtött indulótőke vonatkozásában is kimutatható volt (CV=0,142; p=0,011) a pénzügyi tudatossággal való kapcsolatuk. Szintén igazolható a kapcsolat az ingó és ingatlanvagyonban lekötött megtakarítás vonatkozásában is. De a pénzügyi tudatosság hatást gyakorol a vállalkozói vagyonban felhalmozott megtakarítások nagyságára is (CV=0,150; p=0,001).

	CV	p	khi
Készpénzben való megtakarítás	0,170	0,000	78,611
Látra szóló betétben való megtakarítás	0,130	0,029	46,359
Befektetési aranyban való megtakarítás	0,173	0,012	16,299
Műkincsben lévő megtakarítás	0,161	0,027	14,211
Gyermekek számára felhalmozott megtakarítás	0,142	0,011	65,798
Önkéntes nyugdíjpénztári megtakarítás	0,129	0,037	45,202
Értékpapírban lévő megtakarítás	0,146	0,002	57,861
Ingóságban lévő vagyon	0,133	0,012	58,002
Ingatlanban lévő vagyon	0,139	0,006	52,866
Vállalkozói vagyonban lévő megtakarítás	0,150	0,001	61,604
Felvett hitel nagysága	0,138	0,004	62,442
Tervezett befektetés	0,155	0,041	13,118

6. táblázat: Pénzügyi tudatosság (pénzügyi oktatás igénye) és a vagyonelemek/megtakarítások nagysága közötti kapcsolat vizsgálata
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

A vagyon nagyságát befolyásolja a hitel mértéke is, hiszen a hitel összegével tulajdonképpen csökkentenünk kell a különböző megtakarításaink összegét. Ezért megvizsgáltam a pénzügyi ismeretek igénye és a hitelösszeg kapcsolatát is, ahol szintén gyenge kapcsolatot tudtam igazolni (CV=0,138; p=0,004). Vagyis minél tudatosabb pénzügyileg az egyén, annál kisebb hitelt vesz fel.

Nemcsak a meglévő vagyonelemek esetében vizsgáltam a kapcsolatokat, hanem a tervezett befektetések vonatkozásában is. Eszerint minél tudatosabb pénzügyi szempontból az egyén, annál inkább jellemző, hogy tervez befektetést, illetve minél tudatosabb, annál nagyobb összeget tervez befektetni (CV=0,155; p=0,041).

Tehát a fenti vizsgálatok eredményei alapján megállapítható, hogy az egyének pénzügyi tudatossága hatással van a vagyonfelhalmozásukra, megtakarítási hajlamukra, ezáltal pedig befolyásolja a társadalomban létrejövő vagyoni egyenlőtlenségeket. Így ezek alapján a **H1 hipotézist igazoltnak tekintem**.

3.6.3. Nettó jövedelem és vagyoni egyenlőtlenségek kapcsolatának vizsgálata

Kutatásom egyik sarkalatos pontja volt, annak a vizsgálata, hogy kimutatható-e kapcsolat a megkérdezettek nettó jövedelmének nagysága és a felhalmozott vagyon és megtakarítás

nagysága között, vagyis hogy a jövedelmi egyenlőtlenségek okozhatnak-e vagyoni egyenlőtlenségeket, és hogy ez statisztikailag igazolható-e? A vizsgált vagyonelemek esetében (7. táblázat) kettő kivételével, minden esetben magas szignifikancia szinten igazolni tudtam, hogy a nettó jövedelem nagysága befolyásolja a felhalmozott vagyon nagyságát. Tehát amennyiben az egyén nagyobb jövedelemmel bír, úgy a felhalmozott vagyon/megtakarítás is nagyobb lesz, vagyis vagyoni egyenlőtlenségekhez vezet, illetve növeli a meglévő vagyoni egyenlőtlenségeket. Megjegyzendő, hogy a két vagyonelem, ahol nem tudtam szignifikáns kapcsolatot kimutatni, a befektetési arany és a műkincs-vagyon, itt nem kérdeztem rá a vagyon nagyságára, csak annak meglétére, lévén, hogy egyébként is nagyon sok kényes kérdést tartalmazott a kérdőív. Így valószínűsítem, hogy ennek az eredménye a két nem igazolt kapcsolatnál, a befektetési aranyban és műkincsben felhalmozott vagyon nagyságnak az ismerete valószínűleg jótékonyan hatott volna a vizsgálat sikerére.

	CV	p	khi
Készpénzben való megtakarítás	0,176	0,000	67,323
Látra szóló betétben lévő megtakarítás	0,226	0,000	111,573
Befektetési aranyban lévő megtakarítás			
Műkincsben lévő megtakarítás			
Gyermek számára felhalmozott megtakarítás	0,177	0,000	68,109
Önkéntes nyugdíjpénztári megtakarítás	0,154	0,000	52,019
Értékpapírban lévő megtakarítás	0,160	0,000	55,657
Ingóságban lévő vagyon	0,276	0,000	165,612
Ingatlanban lévő vagyon	0,220	0,000	105,249
Vállalkozói vagyonban lévő megtakarítás	0,147	0,001	46,999
Felvett hitel nagysága	0,213	0,000	99,088
Tervezett befektetés	0,212	0,000	24,608

7. táblázat: Nettó jövedelem nagysága és vagyonelemek/megtakarítások nagysága közötti kapcsolat vizsgálata
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

A vagyonelemek mellett a felvett hitel nagyságával való kapcsolatát is vizsgáltam. Itt is sikerült igazolni a kapcsolatot a két változó között, tehát általában a nagyobb jövedelem alacsonyabb eladósodáshoz vezet, mivel a magasabb jövedelműek kevesebb hitelt vettek fel (CV=0,213; p=0,000). A tervezett befektetések tekintetében is pozitív kapcsolat

igazolható, vagyis a magasabb jövedelműek esetében nagyobb volt a befektetési kedv (CV=0,212; p=0,000), ami szintén hozzájárul a vagyonfelhalmozáshoz.

A fenti eredmények fényében kijelenthető, hogy a **H2 hipotézisem igazoltnak tekinthető**, hiszen a vizsgált vagyonelemek meghatározó részében igazoltam a jövedelem nagysága és a vagyon nagysága közötti szignifikáns kapcsolatot.

3.6.4. Generációs eltérések a vagyoni egyenlőtlenségek terén

Kutatómunkám során azt is szerettem volna feltárni, hogy kimutathatók-e generációs eltérések a pénzügyi tudatosság terén, és a vele kapcsolatban álló tényezők vonatkozásában. Hiszen a pénzről a különböző generációk másképpen gondolkodnak. A társadalom egyes tagjainak más és más világban alakult ki a pénzügyi szemléletük. Másképpen reagálnak és másképpen gondolkodnak az inflációról, nem ugyanazok az ösztönzők hatnak rájuk. (Housel, 2021)

Ahogy az 8. sz. ábrán láthatjuk az összes vizsgált formája esetén a vagyonfelhalmozásnak kimutathatók a generációs eltérések. Általában elmondható az, hogy az idősebb generációk esetében jelentősebb vagyonfelhalmozást figyelhetünk meg, ez szignifikánsan is igazolható, többnyire gyenge-közepes erősséget mutat a változók kapcsolatának szorossága. A legerősebb – közepes – kapcsolat a gyermekek számára felhalmozott megtakarítások terén van (CV=0,416; p=0,000). Nyilvánvalóan ennek az a magyarázata, hogy a kitöltők egy jelentős része a Z generáció tagja, akiknél még nem jellemző, hogy rendelkeznek gyerekkel, így nyilvánvalóan még megtakarítást sem képeztek a gyerekeik számára, így értelemszerűen kiemelkedő az eltérés nagysága az idősebb generációkhoz képest. Szintén kiugró erősséget mutatott a generációs eltérés az önkéntes nyugdíjpénztári megtakarítások terén is (CV=0,300; p=0,000). Értelemszerűen az idősebb korosztályokban már inkább felmerül az idős korról való gondoskodás kérdése, mint a Z generációban. Az ingatlanban (CV=0,335; p=0,000) és ingóságban felhalmozott vagyon esetében is (CV=0,322; p=0,000) magas értéket mutatott a kapcsolat szorossága, ami megint csak annak volt köszönhető, hogy az idősebb generációknak már több ideje volt a vagyonfelhalmozásra, mint a fiatal Z generációnak, akik még sok esetben a középiskolában vagy az egyetemen tanulnak, így még önerőből nem volt lehetőségük saját ingatlan vagy egyéb vagyontárgy megszerzésére.

	CV	p	khi
Készpénzben való megtakarítás	0,187	0,000	76,040
Látraszóló betétben lévő megtakarítás	0,171	0,000	63,991
Befektetési aranyban lévő megtakarítás	0,182	0,001	18,027
Műkincsben lévő megtakarítás	0,152	0,013	12,633
Gyermek számára felhalmozott megtakarítás	0,416	0,000	376,977
Önkéntes nyugdíjpénztári megtakarítás	0,300	0,000	196,256
Értékpapírban lévő megtakarítás	0,158	0,000	54,707
Ingóságban lévő vagyon	0,322	0,000	226,606
Ingatlanban lévő vagyon	0,335	0,000	244,451
Vállalkozói vagyonban lévő megtakarítás	0,291	0,000	184,261
Felvett hitel nagysága	0,263	0,000	150,230
Tervezett befektetés	0,166	0,005	14,939

8. táblázat: Generációs hatások a vagyonfelhalmozás/megtakarítások vonatkozásában
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

A fenti vizsgálatok és azok eredményeinek a fényében megállapítható, hogy a **H3 hipotézisem igazolást nyert**, vagyis kimutathatók a generációs különbségek a vagyonfelhalmozás terén

3.6.5. Végzettség és vagyoni egyenlőtlenségek kapcsolatának vizsgálata

Társadalomtudományi és közgazdaságtudományi kutatásokban egyaránt találkozhatunk olyan megállapításokkal, amelyek szerint a társadalom tagjainak családi helyzete nagyban meghatározza későbbi lehetőségeit, így végzettségét is, majd pedig a végzettsége hatással lehet a jövedelmi és vagyoni helyzetére is. Kutatásomban azt is vizsgáltam, hogy a megkérdezettek végzettsége és vagyoni helyzete között kimutatható-e kapcsolat, tehát a család/szülők társadalmi státusza által befolyásolt végzettség, hatással van-e a későbbi vagyoni egyenlőtlenségekre az utódok esetében. A vizsgálat eredményeit a 9. számú táblázat mutatja.

Amint az megállapítható az esetek nagy részében szignifikáns kapcsolatot tudtam igazolni a megkérdezettek végzettsége és az általuk felhalmozott különféle vagyoni elemek és megtakarítási formák nagysága között. A műkincsben (CV=0,204; p=0,000) és az ingóságban felhalmozott vagyon (CV=0,180; p=0,000) esetében gyenge-közepes

kapcsolatot, míg a többi vagyonelem esetében gyenge kapcsolatot igazoltam. A készpénzben, aranyban és értékpapírban felhalmozott vagyon esetében nem tudtam szignifikáns kapcsolatot kimutatni. Bár például a készpénzben felhalmozott vagyon nagysága és a magasabb végzettség kapcsolatának hiánya, a jó esetben magasabb végzettséggel is együtt járó pénzügyi műveltségnek is betudható, mármint hogy a magasabb pénzügyi műveltséggel rendelkező egyének nem vagy kevésbé halmoznak fel jelentős készpénzállományt.

	CV	p	khi
Készpénzben való megtakarítás			
Látra szóló betétben lévő megtakarítás	0,168	0,000	45,898
Befektetési aranyban lévő megtakarítás			
Műkincsben lévő megtakarítás	0,204	0,000	22,714
Gyermek számára felhalmozott megtakarítás	0,190	0,000	58,932
Önkéntes nyugdíjpénztári megtakarítás	0,130	0,024	27,647
Értékpapírban lévő megtakarítás			
Ingóságban lévő vagyon	0,180	0,000	53,188
Ingatlanban lévő vagyon	0,157	0,000	40,049
Vállalkozói vagyonban lévő megtakarítás	0,158	0,000	40,669
Felvett hitel nagysága	0,164	0,001	43,761
Tervezett befektetés			

9.táblázat: Végzettség és vagyonelemek/megtakarítások nagysága közötti kapcsolat vizsgálata

Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

A fentiek fényében kijelenthető, hogy a végzettség befolyással bír a kockázat megítélésére. Ennek megfelelően pedig a **H4 hipotézist** igazoltnak tekintem

3.6.6. Demográfiai jellemzők kapcsolata a vagyoni egyenlőtlenséggel

A többi demográfiai jellemző vonatkozásában is megvizsgáltam a vagyonmegoszlással való kapcsolatuk jellemzőit. A foglalkozás tekintetében szintén jelentős hatást figyelhetünk meg a megtakarítások vonatkozásában. Minden vizsgált vagyonelem esetében jól érzékelhető, magas szignifikancia szintet képviselő kapcsolat volt kimutatható a foglalkoztatás és a vagyonfelhalmozás, így a vagyoni egyenlőtlenségek vonatkozásban is az egyes foglalkoztatási területek között.

Nem meglepő módon a lakhely vonatkozásában nem volt igazolható szignifikáns eltérés, kivéve a gyerekek számára felhalmozott megtakarítás esetén (CV=0,209; p=0,000). Illetve némileg az elfogadható 5%-os szignifikancia szint felett (0,054) a felvett hitelösszegekben mutatkozott eltérés a lakhely vonatkozásában.

A családi állapot tekintetében majdnem minden változó esetében igazolható a szignifikáns kapcsolat. Egyedül a befektetési arany esetében nem sikerült igazolni a kapcsolatot. Különösen szoros (közepes erősségű) kapcsolat igazolható az ingatlanba való befektetés kapcsán (CV=0,347; p=0,000) és a gyerekeknek felhalmozott megtakarítás esetében (CV=0,379; p=0,000). Értelemszerűen a házasok rendelkeztek legtöbben és a legmagasabb megtakarításokkal a gyerekek számára. Szintén jelentős megtakarításokkal bírtak az elváltak is. Az ingatlanvagyon tekintetében szintén a házasok vezetnek, és megint csak őket követik az elváltak. A házasok esetében teljes mértékben érhető a magas arány, hiszen a házas emberek általában törekednek a családi fészek mielőbbi létrehozására.

3.6.7. Pénzügyi tudatosság és a befektetések kockázatosságának megítélése

A pénzügyi oktatás időbeli igénye és a befektetések kockázatának megítélését vizsgáló mutatók vonatkozásában az esetek felénél - a tíz vizsgált vagyonelemből ötnél - kimutatható volt gyenge szignifikáns kapcsolat a vizsgált változók között. Ezek a vagyonelemek: a készpénz, a számlapénz, a részvény, a kötvény és a vagyontárgy.

	CV	p	khi
Készpénzben való megtakarítás	0,134	0,025	39,340
Számlapénzben való megtakarítás	0,144	0,006	45,023
Részvényben lévő befektetés	0,151	0,002	49,414
Kincstárjegybe való befektetés	0,147	0,003	47,415
Vagyontárgyban lévő megtakarítás kapcsolata	0,131	0,038	37,627

10. táblázat: A pénzügyi oktatás igénye és vagyonelemek/megtakarítások biztonságosságának megítélése közötti kapcsolat vizsgálata
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

Vizsgáltam azt is, hogy amennyiben az egyén tervez befektetést megvalósítani a jövőben, úgy ez befolyással van-e a befektetések kockázatosságának megítélésére. Ebben az esetben nem sikerült szignifikáns kapcsolatot igazolni a vizsgált változók között, kivéve az ingatlanba való befektetést (CV=0,121; p=0,022).

Kutatómunkám során ugyancsak vizsgáltam az időskori gondoskodás kérdését, mint a pénzügyi tudatosság egyik jellemzőjének és a különböző megtakarítási formák biztonságosságának illetve kockázatosságának a megítélését. Az összefüggések feltárása kapcsán megállapítható, hogy pénzügyi tudatosság fejlettségi szintje hatással van a különböző megtakarítási formák kockázatosságának a megítélésére. Az időskori gondoskodás fontosságának megítélése és a készpénzben való kockázatosság megítélésének gyenge-közepes kapcsolatot mutat (CV=0,196; p=0,000). Ugyancsak gyenge-közepes kapcsolat mutatható ki a részvények (CV=0,180; p=0,000) és a vagyontárgyak kockázatosságának megítélése (CV=0,175; p=0,000) vonatkozásában. De az összes többi befektetési és megtakarítási lehetőség esetében is igazolható kapcsolat az időskori gondoskodás megítélése, mint a pénzügyi tudatosság egy lehetséges megjelenési formája között.

	CV	p	khi
Készpénz	0,196	0,000	83,534
Számlapénz	0,127	0,004	35,051
Részvény	0,180	0,000	70,332
Kötvény	0,154	0,000	51,584
Állampapír	0,155	0,000	52,306
Kincstárjegy	0,141	0,000	43,594
Vagyontárgy	0,175	0,000	66,536
Ingatlan	0,121	0,010	32,008
Arany	0,167	0,000	60,581
Műkincs	0,141	0,000	43,092

11. táblázat: Az időskori gondoskodás fontossága és vagyonelemek/megtakarítások biztonságosságának megítélése közötti kapcsolat vizsgálata
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

Az önkéntesnyugdíjpénztári megtakarítások és magtakarítási formák biztonságosságának a megítélése közötti összefüggéseket nézve, a vizsgált elemek felénél szintén kimutatható szignifikáns kapcsolat, tehát a nyugdíjpénztári megtakarítások nagysága között és egyes

megtakarítási/befektetési formák biztonságosságának a megítélése között ugyancsak igazolható a kapcsolat. Ezek a készpénzben, számlapénzben és vagyontárgyban tartott megtakarítások, illetve a részvények és a befektetési aranyban tartott befektetések esetében áll fenn.

	CV	p	khi
Készpénz	0,123	0,033	33,084
Számlapénz	0,125	0,027	33,893
Részvény	0,143	0,001	44,730
Vagyontárgy	0,147	0,001	47,046
Arany	0,131	0,010	37,663

12. táblázat: Önkéntes nyugdíjpénztári megtakarítás nagysága és vagyonelemek/megtakarítások biztonságosságának megítélése közötti kapcsolat
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

A gyerekek számára felhalmozott megtakarítások szintén az egyének felelős pénzügyi magatartásáról adhatnak tanúbizonyságot, vagyis ugyancsak a pénzügyi tudatosság egy kézzelfogható megjelenési formája lehet. Így vizsgálatom során mértem a kapcsolat szorosságát a gyermekek számára felhalmozott megtakarítások nagysága és a megtakarítási formák kockázatosságának megítélése között. A vizsgált tíz tényező közül hat esetben volt kimutatható szignifikáns kapcsolat. Tehát a pénzügyi tudatosság mértéke befolyással bírt a megtakarítási formák kockázatosságának megítélésére. Tulajdonképpen azt sikerült igazolnom ebben az esetben is, hogy a pénzügyi tudatosság egyes jellemzői nem függetlenek egymástól. Ha egy egyén fejlettebb pénzügyi ismeretekkel rendelkezik, akkor képes szakmai ismeretei alapján szakmai döntéseket hozni, illetve a felmerülő pénzügyi problémákat/kihívásokat képes szakmai szemszögből helyesen értékelni, felmérni.

	CV	p	khi
Készpénz	0,173	0,000	65,612
Részvény	0,139	0,042	42,140
Kötvény	0,182	0,000	72,492
Állampapír	0,175	0,000	66,918
Kincstárjegy	0,151	0,007	49,772
Vagyontárgy	0,143	0,025	44,520

13. táblázat: Gyermek számára felhalmozott megtakarítás nagysága és vagyonelemek/megtakarítások biztonságosságának megítélése közötti kapcsolat

Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

A fentiek alapján megállapíthatjuk, hogy a pénzügyi tudatosság különféle jellemzői hatással vannak a megtakarítási formák kockázatának a megítélésére, tehát a magasabb pénzügyi műveltség a kockázat jobb megítélését segíti elő. Tehát a **H5 hipotézist elfogadom.**

Megvizsgáltam a demográfiai változók vonatkozásában is, hogy azok befolyásolják-e az egyes befektetési formák biztonságosságának, avagy kockázatosságának a megítélését a megkérdezettek körében. Ahogy az alábbi ábrán is láthatjuk, a legtöbb változó esetében szignifikáns kapcsolat volt kimutatható a demográfiai jellemzők és a befektetési lehetőségek kockázatosságának a megítélése között. Például a nemek szerinti megoszlást vizsgálva, megállapítható, hogy a kötvények, az állampapírok, a kincstárjegyek, a vagyontárgyakba, ingatlanokba és aranyba való befektetés kockázatosságának a megítélése nemek szerinti bontásban szignifikánsan eltér egymástól.

Amennyiben az egyes generációkat vizsgáljuk, akkor azt állapíthatjuk meg, hogy majdnem az összes figyelembe vett befektetési lehetőség esetében (kivéve az ingatlanok) szignifikáns eltérés igazolható. Vagyis a különböző generációk eltérően ítélik meg az egyes befektetések kockázatosságát vagy épp biztonságosságát.

A végzettség esetében nyolc megtakarítási formánál igazolható a kapcsolat a kockázatosság megítélése kapcsán, míg foglalkozás vonatkozásában hét vagyonforma esetében beszélhetünk szignifikáns kapcsolatról. A lakhely és a családi állapot esetében 5-5 tényezőnél tudtam szignifikáns kapcsolatot igazolni, míg a nettó jövedelem esetében hét megtakarítási forma kockázatosságának a megítélését befolyásolta.

	Nem		Kor		Lakhely		Foglalkozás		Végzettség		Családi állapot		Nettó jövedelem	
	CV	p	CV	p	CV	p	CV	p	CV	p	CV	p	CV	p
Készpénzben			0,144	0,000	0,155	0,000	0,153	0,000	0,150	0,000			0,124	0,006
Számlapénz			0,121	0,010	0,116	0,037	0,120	0,052			0,112	0,039	0,123	0,008
Részvényben			0,134	0,001			0,147	0,001	0,144	0,001			0,121	0,011
Kötvényben	0,151	0,002	0,133	0,001	0,133	0,004	0,156	0,000	0,138	0,002	0,138	0,000	0,122	0,009
Állampapír	0,118	0,055	0,113	0,032	0,124	0,014			0,120	0,023	0,116	0,020		
Kincstárjegy	0,128	0,022	0,129	0,002			0,133	0,007	0,128	0,008			0,122	0,009
Vagyontárgy	0,124	0,033	0,152	0,000			0,127	0,019	0,120	0,025	0,109	0,054	0,124	0,006
Ingatlan	0,122	0,039												
Arany	0,165	0,000	0,134	0,001	0,130	0,006			0,123	0,017	0,112	0,037	0,122	0,009
Műkincs			0,119	0,014			0,135	0,005	0,147	0,000				

14. táblázat: Demográfiai jellemzők és vagyonelemek/megtakarítások biztonságosságának megítélése közötti kapcsolat
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

3.7. Hipotézisvizsgálat eredményei összegezve

A kutatásom során felállított összes hipotézis igazolásra került. Ezek alapján megállapíthatjuk, hogy

- A megkérdezettek pénzügyi tudatossága, amelyet többek között a pénzügyi ismeretek igényével mértem, befolyással bír a vagyonuk megoszlására, ezáltal pedig hatással van a lakosság körében kialakuló vagyoni egyenlőtlenségekre.
- A lakosság jövedelmi helyzete hatással van a megtakarításaik gyarapodására és vagyonfelhalmozásukra, ezáltal befolyásolja a lakossági szféra szereplői között a vagyoni egyenlőtlenségeket. Vagyis igazolgatóan a nagyobb jövedelem, nagyobb vagyonnal jár együtt.
- Az hogy az egyének milyen korszaknak a szülöttei, tehát mely generációba tartoznak, igazolhatóan hatással van az ő pénzügyi döntéseikre, magatartásukra, és ezáltal befolyásolja a felhalmozott megtakarításaik nagyságát.
- A megkérdezettek esetében a végzettség befolyásolja az egyének jövedelmi helyzetét, ezáltal pedig szignifikánsan igazolható a megtakarítások növekedésére tett jótékony hatása.
- Az egyének pénzügyi tudatosságának a szintje igazolhatóan hatással bír a különféle megtakarítási formák kockázatosságának a megítélésére.

	Igazolva	Elutasítva
T1: A lakosság pénzügyi tudatossága befolyásolással bír a vagyon eloszlására és a vagyoni egyenlőtlenségekre .	✓	
T2: A megkérdezettek jövedelmének nagysága hatással van vagyoni helyzetükre, és ezáltal a vagyoni egyenlőtlenségekre	✓	
T3: A generációs hatások befolyásolják az egyének megtakarításának nagyságát, így szintén hatással bírnak a vagyoni egyenlőtlenségekre	✓	
T4: A megkérdezettek végzettsége hatással van vagyonuk nagyságára.	✓	
T5: A pénzügyi tudatosság hatással van a vagyonelemek/megtakarítási formák kockázatosságának a megítélésére	✓	

15. táblázat: Hipotézisek igazolása, a vizsgálat tézisei
Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés (2023)

4. ÖSSZEFOGLALÁS

Ahogyan a dolgozatomban is rámutattam az egyének pénzügyi tudatossága és pénzügyi ismeretei nagyban befolyásolják a vagyon megoszlását, a vagyoni és egyéb társadalmi egyenlőtlenség kialakulását. Dolgozatomban bemutattam a pénzügyi tudatosság fogalmát és definiáltam a vagyon fogalmát is. Ezen fogalmak szakirodalmi áttekintése azért volt lényeges, mert fontos alaptényezői a dolgozatomban vizsgált összefüggéseknek.

Vizsgálataim során igazoltam, hogy a kedvezőbb jövedelmi helyzet jelentősebb vagyongyarapodást idéz elő, vagyis magasabb jövedelem nagyobb vagyonfelhalmozódással jár együtt. A generációs különbségek hatással vannak az egyének vagyonfelhalmozására. Az egyének végzettsége hatással van a megtakarításainak/vagyonának a gyarapodására. Továbbá a pénzügyi tudatosság befolyásolja a befektetések kockázatosságának a megítélését.

Az egyenlőtlenségek tekintetében összefoglalva a fent említetteket, régóta vitatott téma a különböző tudományágakban az egyenlőtlenség fogalma, melynek oka a globalizáció, a piaci dereguláció és a gyorsütemű technikai fejlődés. Ezek a gazdasági növekedésre és a felzárkózásra hátrányosan hatnak. A vagyoni és jövedelmi egyenlőtlenségek okozta jövedelmi osztályok közötti mobilitás csökkenése a társadalmi béke felbomlását eredményezheti. (Tóth, 2022)

Magyarország egy közepesen egyenlőtlen ország és az Európai Unió átlagainál is alacsonyabb mutatószámokkal rendelkezik. Az iskolázottsági szintet vizsgálva megállapítható, hogy a magyar társadalom azon tagjai, akik alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkeznek nagyobb mértékben vannak kitéve a kirekesztődés kockázatának.

Javaslatom, hogy a pénzügyi ismeretek oktatását, már az általános iskolában el kellene kezdeni, hogy a felnővő generáció már tudatosan tudja jövedelmét felhasználni és vagyonát gyarapítani valamint, ha az egyén befektetni kíván, akkor ismerje fel a kockázatokat és tudjon döntéseinek meghozatala előtt mérlegelni.

Az oktatásban való részvételhez minden embernek joga van, ezért meglátásom szerint az esélyegyenlőségre nagyobb hangsúlyt kellene fordítani, hogy azon családok gyermekei is egyforma esélyekkel induljanak az életben, akiknek a jövedelmi helyzetük alacsonyabb szinten van, mint az átlag. Ezt a különböző családtámogatási és tanulástámogatási eszközökkel lehet kivitelezni.

A foglalkoztatottság és az iskolázottság szorosan összefügg egymással, ezért véleményem szerint az államnak nagyobb mértékben kellene biztosítania a társadalom tagjai számára az iskolázottsághoz szükséges javakat és körülményeket, illetve, hogy a társadalom tagjai tanulmányaik befejezése után, rövid időn belül munkába állhassanak, és a munkába állást követően ott is tartsák őket.

IRODALOMJEGYZÉK

1. ATKINSON, A. B., PIKETTY, T., & SAEZ, E. (2011). Top incomes in the long run of history. Journal of Economic Literature, 49(1), 3-71.
2. BAKSAY, G. et al. (szerk.) (2022): Új Fenntartható Közgazdaságtan, Globális vitairat Magyar Nemzeti Bank, Budapest- ISBN 978-615-5518-51-1
3. BAKSAY, G. et al. (szerk.) (2022): Új közgazdaságtan a fenntarthatóságért, Szakkönyv / Háttéranyag, Magyar Nemzeti Bank, Budapest
4. BÁNFALVY, CS (2003): A munkanélküliség szociálpszichológiájáról, Akadémia Könyvkiadó, Budapest - ISBN: 9789630580922
5. BÉRES, D. - HUZDIK, K. (2012): A pénzügyi kultúra megjelenése makrogazdasági szinten. Pénzügyi Szemle/Public Finance Quarterly LVII.: 3. pp. 322-336.
6. FEJES, J. K. (2020): A pénzügyi tudatosság formálásának lehetőségei a középfokú oktatásban. XIV. Soproni Pénzügyi Napok pénzügyi, adózási és számviteli konferencia konferenciakötete. Soproni Felsőoktatásért Alapítvány. ISBN 978-615-80230-6-1
7. GAJDOS Martina (2021): Pénzügyi fogyasztóvédelem és pénzügyi kultúra. Debreceni Jogi Műhely 18(1-2):38-48, DOI: 10.24169/DJM/2021/1-2/4
8. GARAI-FODOR Mónika – CSISZÁRIK-KOCSIR Ágnes (2018a): Értékrendalapú fogyasztói magatartásmodellek érvényessége a Z- és Y-generáció pénzügyi tudatossága esetén. Pénzügyi Szemle, 2018/4, 518-536. o.
9. GARAI-FODOR Mónika – CSISZÁRIK-KOCSIR Ágnes (2018b): Miért fontos a pénzügyi ismeretek oktatása a Z generáció véleménye alapján? Polgári Szemle: Gazdasági és társadalmi folyóirat, 14:1-3 p. 107-119.
10. HORVÁTHNÉ KÖKÉNY A. - SZÉLES Zs. (2014): Mi befolyásolja a hazai lakosság megtakarítási döntéseit? Pénzügyi Szemle/ Public Finance Quarterly 59:4 pp. 457-475.
11. HOUSEL M, (2021): A pénz pszichológiája, Időtlen leckék a vagyonról, mohóságról és boldogságról -A4CBooks, Gyomai Kner Nyomba Zrt. Budapest- ISBN: 978-615-6088-02-4

12. KÁLMÁN, Botond Géza (2022): Összehasonlító vizsgálat - A covid19 válság hatása egyetemi hallgatók pénzügyi műveltségére. PhD thesis, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem. https://doi.org/10.54598/002040
13. KIMIYAGHALAM, Fatemeh – YAP, Stanley (2017): Level of Financial Literacy in Malaysia. International Journal of Research 4(7):1065-1074
14. KOVÁCS Zoltán - DUNAY Anna - VINOGRADOV Szergej - ILLÉS Csaba Bálint (2021): Végzős középiskolások pénzügyi kultúrával és öngondoskodással kapcsolatos ismeretei Magyarországon, DOI: 10.21637/GT.2021.3-4.07
15. LUKSANDER A. - BÉRES D. - HUZDIK K. - Németh E. (2014). a felsőoktatásban tanuló fiatalok pénzügyi kultúráját befolyásoló tényezők vizsgálata. Pénzügyi Szemle, 59 (2), 237–258.
16. SANTINI Fernando De Oliviera - LADEIRA Wagner - Frederike Monika Budiner Mette Mateus Canniatti Ponchio (2019): The antecedents and consequences of financial literacy: a meta-analysis. International Journal of Bank Marketing 37(448). DOI: 10.1108/IJBM-10-2018-0281
17. SUGANYA, S. - SAKTIFELRANI, S. - DURAI, K. (2013): Development and validation of financial literacy scale. International Journal of Research in Commerce and Management, 4 (1), p. 99–104.
18. SZŐKE Brigitta - TÓTH Eszter Ilona (2023): A pénzügyi-gazdasági ismeretek oktatása és a pénzügyi tudatosság összefüggései. Acta Carolus Robertus 13(1):19-30. DOI: 10.33032/acr.4082
19. VENKATAMARAN, R. – VENTATESAN, T. (2018): Analysis of Factors Determining Financial Literacy using Structural Equation Modelling. SDMIMD Journal of Management, 9 (1) p. 19–29. http://dx.doi.org/10.18311/sdmimd/2018/19998

Elektronikus hivatkozások

1. ATKINSON, A. - MESSY, F. A. (2012). Measuring Financial Literacy Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study, OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions No. 15., https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5k9csfs90fr4-

en.pdf?expires=1697208527&id=id&accname=guest&checksum=D6A670DD66C7BA8A17B875B1F8BAA6FD; (Utolsó letöltés: 2023.10.12.)

2. CORAK, M. (2013): Income inequality, equality of opportunity, and intergenerational mobility. Journal of economic perspectives. https://docs.iza.org/dp7520.pdf (Utolsó letöltés: 2023.05.02)
3. Economy-pedia (2021): Közjólét https://hu.economy-pedia.com/11038645-social-welfare. (Utolsó letöltés: 2023.10.12.)
4. EUROPEAN COMMISSION (2020): Gender equality strategy https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_en; (Utolsó letöltés: 2023.10.12.)
5. EUROSTAT (2022): Gini coefficient of equivalised disposable income - EU-SILC survey,https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tessi190/default/bar?lang=en; (Utolsó letöltés: 2023.10.12.)
6. FELEKY, Gy. (2002): Szociológiai szemle http://real-j.mtak.hu/17688/4/Szociologiai_Szemle_2002_4.pdf; (Utolsó letöltés: 2023.10.12.)
7. GRUSKY, D és MACLEAN A. (2016): A nagy egyenlőtlenségek társadalmilag káros következményei http://www.esely.org/kiadvanyok/2016_2/2016-2_1-1_Grusky_Nagy_egyenlotlensegek.pdf; (Utolsó letöltés: 2023.10.12.)
8. HOWARD, M. és CARTER, V. (2016): Income Inequality, Britannica https://www.britannica.com/topic/income-inequality (Utolsó letöltés: 2023.01.10.)
9. HR Portál, (2021): A munkanélküliség típusai, https://www.hrportal.hu/hr/a_munkanelkuliseg_tipusai-20211020.html; (Utolsó letöltés: 2023.11.07.)
10. HUNG, A. - PARKER, A. M. - YOONG, J. (2009): Defining and Measuring Financial Literacy. RAND Working Paper Series WR-708. https://ssrn.com/abstract=1498674; http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1498674; (Utolsó letöltés: 2023.10.12.)
11. KERTESI és KÉZDI (2014): Az alacsony iskolázottság reprodukciója Magyarországon

Az „OTKA-68523” kutatás szakmai záró beszámolója http://real.mtak.hu/12013/1/68523_ZJ1.pdf; (Utolsó letöltés: 2023.10.10.)

12. KSH (2020): A háztartások életszínvonala, 2020: Csökkent a jövedelmi egyenlőtlenség https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/hazteletszinv/2020/index.html; (Utolsó letöltés: 2023.10.01.)
13. KSH (2016): Iskolázottság mértéke Magyarországon https://www.ksh.hu/interaktiv/storytelling/iskolazottsag/index.html; (Utolsó letöltés: 2023.10.12.)
14. KSH (2023): A népesség száma legmagasabb iskolai végzettség szerint. https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0006.html; (Utolsó letöltés: 2023.11.02.)
15. KSH (2022): A szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya nem, korcsoport, iskolai végzettség, jövedelmi ötöd, gazdasági aktivitás, háztartástípus szerint (EU2020 stratégia) [%] https://www.ksh.hu/stadat_files/ele/hu/ele0002.html; (Utolsó letöltés: 2023.10.12.)
16. MATOLCSY, Gy. (2020): A versenyképesség, mint a fenntarthatóság meghatározó feltétele https://www.penzugyiszemle.hu/upload/documents/matolcsy-20-ksz-2-m-1pdf_20210106100902_44.pdf; (Utolsó letöltés: 2023.10.12.)
17. Makronóm, Mandiner (2021): Egy meglehetősen egyenlőtlen világban élünk https://makronom.mandiner.hu/cikk/20211209_globalis_egyenlotlenseg_jelentes (Utolsó letöltés: 2023.05.15)
18. Növekedés.hu (2023): Novemberben 4 millió 706 ezer volt a foglalkoztatottak száma https://novekedes.hu/hirek/novemberben-4-millio-706-ezer-volt-a-foglalkoztatottak-szama; (Utolsó letöltés: 2023.05.16)
19. OECD (2008): Growing Unequal? Income Distribution and Poverty in OECD Countries https://www.oecd.org/els/soc/41527936.pdf; (Utolsó letöltés: 2023.10.12.)
20. OECD (2020): International Survey of Adult Financial Literacy. www.oecd.org/financial/education/launchoftheoecdinfeglobalfinancialliteracysurveyreport.htm; (Utolsó letöltés: 2023.10.14.)

21. PÓCZIK Sz. (2009): Szegénység, bűnözés, megélhetési bűnözés https://polgariszemle.hu/archivum/46-2009-aprilis-5-evfolyam-2-szam/312-szegenyseg-bunoezes-megelhetesi-bunoezes (Utolsó letöltés: 2023. 05.10)
22. SCHMID, M. (2016): Economic Inequality https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/587294/IPOL_BRI(2016)587294_EN.pdf; (Utolsó letöltés: 2023.05.12.)
23. SUMITZ G. és KATONA F. (2023) - A háztartási szektor vagyonmegoszlásának vizsgálata Magyarországon. In: Varga János - Csiszárik-Kocsir Ágnes - Garai-Fodor Mónika: Vállalkozásfejlesztés a XXI. században 2023/1. kötet - Kihívások és lehetőségek a gazdaság eltérő szegmenseinél interdiszciplináris megközelítésben. Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar, Budapest, p. 17-35. (Utolsó letöltés: 2023. 11.05)
24. SZÓKA Károly (2022): A pénzügyi kultúra és tudatosság meghatározása és magyarországi helyzete. Economica 12(3-4) DOI: 10.47282/economica/2021/12/3-4/10417; (Utolsó letöltés: 2023.10.05.)
25. TÓTH, F. (2022): Jövedelmi és vagyoni egyenlőtlenségek https://www.mnb.hu/web/sw/static/file/hatteranyag-20.pdf; (Utolsó letöltés: 2023.01.05.)

MELLÉKLETEK

KÉRDŐÍV

A MAGYAR LAKOSSÁG PÉNZÜGYI TUDATOSSÁGÁNAK ÉS MEGTAKARÍTÁSI SZOKÁSAINAK FELMÉRÉSE

Tisztelt Válaszadó!

Sumitz Gabriella Anna vagyok az Óbudai Egyetem Keleti Károly Gazdasági Karának végzős közgazdász hallgatója, és a szakdolgozatomhoz végzek egy kutatást, melyben a magyar lakosság pénzügyi tudatosságának hatását vizsgálom a vagyoni és jövedelmi egyenlőtlenségekben.

A kérdőív kitöltése teljes mértékben anonim, személyes adatokat nem kérek és nem tárolok a válaszadókról. Az adatok kizárólag összesített módon kerülnek majd feldolgozásra. A kitöltés teljesen önkéntes és körülbelül 6-8 percet vesz igénybe.

Köszönöm szépen a válaszadást!

Amennyiben kérdése van, forduljon hozzám bizalommal:

Sumitz Gabriella Anna, egyetemi hallgató
gabriellasumitz122@gmail.com

---

1. Ön fontosnak tartja a pénzügyi ismeretek elsajátítását?

Igen
Nem

2. Ön szerint melyik időszak a legideálisabb a pénzügyi ismeretek oktatásának elkezdésére?

Óvoda
Általános iskola alsó tagozat
Általános iskola felső tagozat
Középiskola
Főiskola / egyetem
Nem tartom fontosnak a pénzügyi ismeretek oktatását
Nem szeretnék válaszolni

3. Milyen jellegű pénzügyi ismeretek oktatását tartja célszerűnek az óvodában?

Nem tartom szükségesnek
Pénz szerepe az emberek életében (vásárlás, megtakarítás stb.)
Pénz működése játékos /szituációs feladatok által
Pénz használata játékos feladatok által (pl. boltban való fizetés, visszaadás stb.)

4. Milyen jellegű pénzügyi ismeretek oktatását tartja célszerűnek az általános iskola alsó tagozatában?

Nem tartom szükségesnek
Pénz szerepe az emberek életében (vásárlás, megtakarítás stb.)
Pénz szerepe és működése a háztartásokban
Pénz működése játékos /szituációs feladatok által
Számolást igénylő, játékos szituációk (pl. boltban való fizetés, kiszámolás, visszaadás)

5. Milyen jellegű pénzügyi ismeretek oktatását tartja célszerűnek az általános iskola felső tagozatában?

Nem tartom szükségesnek
Pénz szerepe az állampolgárok életében (vásárlás, megtakarítás stb.)
Pénz szerepe és működése a háztartásokban (bevételek, kiadások stb.)
Pénz működése játékos / szituációs feladatok által
Kölcsön / hitel fogalma, szerepe és működése példákon keresztül (pl. hitelfelvétel)

6. Milyen jellegű pénzügyi ismeretek oktatását tartja célszerűnek a középiskolában?

Nem tartom szükségesnek
Pénz szerepe az állampolgárok életében (vásárlás, megtakarítás stb.)
Pénz szerepe, működése a háztartásokban (bevételek, kiadások stb.)
Pénz szerepe / működése / összefüggései a gazdaságban (befektetési lehetőségek elsajátítása)
Adók és járulékok fogalma / mértéke
Kölcsön / hitel / lízing fogalma, szerepe és működése (pl. hitelfelvétel, autólízing)

7. Milyen jellegű pénzügyi ismeretek oktatását tartja célszerűnek a főiskolán / egyetemen?

Nem tartom szükségesnek
Pénz szerepe, működése a háztartásokban (bevételek, kiadások stb.)
Pénz szerepe / működése / összefüggései a gazdaságban (befektetési lehetőségek elsajátítása)
Pénz és tőkepiac / tőzsde fogalma, szerepe és működése
Adók és járulékok fogalma / mértéke
Kölcsön / hitel / lízing fogalma, szerepe és működése (pl. hitelfelvétel, autólízing)

8. Mik a preferenciái saját képzettségét tekintve?

Középfokú végzettség megszerzése (érettségi bizonyítvány)
Főiskolai végzettség megszerzése (Bsc diploma)
Egyetemi végzettség megszerzése (Msc diploma)
PhD fokozat megszerzése (doktori)
Egyéb

9. Ön igénybe vette vagy venné a diákhitelt tanulmányai finanszírozásához?

Igen
Nem

10. Értékelje 1-5 skálán, hogy mennyire tartja biztonságosnak diákhitel felvételét!

1 (Kockázatmentes) 2 3 4 5 (Nagyon kockázatos)

11. Mekkora havi nettó jövedelem lenne az Ön számára ideális?

300.000 Ft alatt
300.001 - 400.000 Ft között
400.001 - 500.000 Ft között
500.001 - 750.000 Ft között
750.001 - 1.000.000 Ft között
1 millió Ft felett

12. Értékelje 1 és 5 közötti skálán, hogy Ön szerint mennyire fontos az idős korról való időbeni öngondoskodás!

1 (Kockázatmentes) 2 3 4 5 (Nagyon kockázatos)

13. Az állami nyugdíj mellett önkéntes nyugdíjszámlát is létesített vagy fog majd létesíteni a jövőben? (utóbbi, ha még nem dolgozik)

Nem tartom szükségesnek
Havi 5 ezer forint alatti megtakarítást tartok szükségesnek
Havi 5-10 ezer forint közötti megtakarítást tartok szükségesnek
Havi 10-20 ezer forint közötti megtakarítást tartok szükségesnek
Havi 20-50 ezer forint közötti megtakarítást tartok szükségesnek
Havi 50 ezer forint feletti megtakarítást tartok szükségesnek

14. Fontosnak tartja-e, hogy minden hónapban félretegyen egy bizonyos összeget megtakarítási célból?

Nem tartom szükségesnek
Havi 5 ezer forint alatti megtakarítást hozok létre
Havi 5-10 ezer forint közötti megtakarítást hozok létre
Havi 10-20 ezer forint közötti megtakarítást hozok létre
Havi 20-50 ezer forint közötti megtakarítást hozok létre
Havi 50 ezer forint feletti megtakarítást hozok létre

15. Hitelfelvétel előtt hogyan tájékozódik a részletekről?

Nem tájékozódom a részletekről
Hirdetésekből (média, internet)
Elolvasom a banki hirdetéseket
Banki munkatársaktól
Független közvetítőktől / tanácsadóktól
Ismerősöktől / családtagoktól
Egyéb

16. Milyen típusú hitelekkel rendelkezett vagy rendelkezik?

Nincs / Nem volt még hitelem
Fix kamatozású
Változó kamatozású
Forint alapú
Deviza alapú

17. Milyen célból vett már fel vagy tervez felvenni hitelt?

Ingatlan
Gépjármű
Tartós használati cikk (tv, hűtő, mosógép, stb.)
Értékpapírbefektetés
Egészségügyi (pl. kezelés, műtét stb.)
Napi fogyasztási cikkekre (pl. élelmiszer)
Egyéb

18. Mennyire jellemzők Önre a következő állítások?

18.1. Vásárlás előtt összehasonlítom az egyes boltok árait

1 (Egyáltalán nem jellemző) 2 3 4 5 (Teljes mértékben jellemző)

18.2. Ha megtetszik valami a boltban, akkor megveszem

1 (Egyáltalán nem jellemző) 2 3 4 5 (Teljes mértékben jellemző)

18.3. Ha valami megtetszik, de nincs elegendő pénzem rá, akkor inkább kölcsönkérek valakitől

1 (Egyáltalán nem jellemző) 2 3 4 5 (Teljes mértékben jellemző)

18.4. Gyakran költök akár 10 ezer forint körüli összeget is vásárlásra előzetes tervezés nélkül

1 (Egyáltalán nem jellemző) 2 3 4 5 (Teljes mértékben jellemző)

18.5. Havonta veszek új ruhákat magamnak

1 (Egyáltalán nem jellemző) 2 3 4 5 (Teljes mértékben jellemző)

18.6. Ruháimat addig hordom, míg el nem használódnak

1 (Egyáltalán nem jellemző) 2 3 4 5 (Teljes mértékben jellemző)

18.7. Technikai eszközök terén mindig követem a legújabb trendeket (pl.: mobil, gépjármű stb.)

1 (Egyáltalán nem jellemző) 2 3 4 5 (Teljes mértékben jellemző)

18.8. Inkább járok gépjárművel, mint tömegközlekedve

1 (Egyáltalán nem jellemző) 2 3 4 5 (Teljes mértékben jellemző)

18.9. Jövedelmem egy részét tőzsdei értékpapírokba fektetem

1 (Egyáltalán nem jellemző) 2 3 4 5 (Teljes mértékben jellemző)

18.10. Értékpapírokba való befektetésnél fontos számomra a biztonság, ezért garantált hozamú értékpapírokba fektetek

1 (Egyáltalán nem jellemző) 2 3 4 5 (Teljes mértékben jellemző)

19. Ön milyen megtakarítással rendelkezik?

Pénzbeli (készpénz vagy számlapénz)
Pénzügyi (kötvény, részvény, állampapír)
Vagyontárgy (műkincs, gépjármű vagy egyéb ingóság)
Ingatlan (családi ház, nyaraló, garázs)
Nyugdíjalapú (önkéntes nyugdíjpénztári)
Vállalkozás (tulajdonosként)

20. Mekkora megtakarítást tart készpénz formájában?

Nem tartok készpénzben
1 - 500.000 Ft között
500.000 - 1.000.000 Ft között
1.000.001 - 2.000.000 Ft között
2.000.001 - 5.000.000 Ft között
5 millió Ft felett

21. Mekkora megtakarítást tart látra szóló betétben (bankszámla)?

Nincs látra szóló betétem
1 - 500.000 Ft között
500.001 - 1.000.000 Ft között
1.000.001 - 2.000.000 Ft között
2.000.001 - 5.000.000 Ft között
5 millió Ft felett

22. Mekkora megtakarítást tart lekötött betét formájában?

Nincs lekötött betétem
1 - 500.000 Ft között
500.001 - 1.000.000 Ft között
1.000.001 - 2.000.000 Ft között
2.000.001 - 5.000.000 Ft között
5 millió Ft felett

23. Ön tart befektetési aranyban megtakarítást?
Igen
Nem

24. Ön tart műkincsben megtakarítást?
Igen
Nem

25. Milyen nagyságú megtakarítást halmozott fel 18 év alatti gyermekének? (Több gyermek esetén megtakarítás/fő)

Nincs gyermekem / Nincs ilyen megtakarításom
500 ezer Ft alatt
500 ezer és 1 millió Ft között
1 millió és 2 millió Ft között
2 millió és 5 millió Ft között
5 millió és 10 millió Ft között
10 millió Ft felett

26. Mekkora önkéntes nyugdíjpénztári megtakarítással rendelkezik?
Nem rendelkezem önkéntes nyugdíjpénztári megtakarítással
1 millió Ft alatt
1 millió és 2 millió Ft között
2 millió és 5 millió Ft között
5 millió és 10 millió Ft között
10 millió Ft felett

27. Mekkora vagyont tart értékpapírban?

Nem rendelkezem értékpapírral
1 - 500.000 Ft között
500.001 - 1.000.000 Ft között
1.000.001 - 2.000.000 Ft között
2.000.001 - 5.000.000 Ft között
5 millió Ft felett

28. Mekkora vagyont tart ingóságban?

Nem rendelkezem ingósággal
500 ezer Ft alatt
500 ezer és 1 millió Ft között
1 millió és 2 millió Ft között
2 millió és 5 millió Ft között
5 millió és 10 millió Ft között
10 millió Ft felett

29. Mekkora értékű ingatlanvagyonnal rendelkezik?

Nem rendelkezem ingatlanvagyonnal
5 millió Ft alatt
5.000.001 - 20.000.000 Ft között
20.000.001 - 50.000.000 Ft között
50.000.001 - 100.000.000 Ft között
100 millió felett

30. Örökölt-e felmenőktől ingatlant, ha igen, milyen értékben?

5 millió Ft alatt
5.000.001 - 20.000.000 Ft között
20.000.001 - 50.000.000 Ft között
50.000.001 - 100.000.000 Ft között
100 millió Ft felett
Nem örököltem ingatlant

31. Örökölt-e felmenőktől ingóvagyont, ha igen, milyen értékben?

1 millió Ft alatt
1.000.001 - 2.000.000 Ft között
2.000.001 - 3.000.000 Ft között
3.000.001 - 4.000.000 Ft között
4.000.001 - 5.000.000 Ft között
5 millió Ft felett
Nem örököltem ingóságot

32. Mekkora nagyságú vállalkozói vagyonnal (vállalkozói tulajdonrész a saját tőke vonatkozásában) rendelkezik?

Nem rendelkezem vállalkozói vagyonnal
5 millió Ft alatt
5.000.001 - 20.000.000 Ft között
20.000.001 - 50.000.000 Ft között
50.000.001 - 100.000.000 Ft között
100 millió felett

33. Mekkora összegű hitellel rendelkezik?

Nem rendelkezem hitellel
1 millió Ft alatt
1 millió és 2 millió Ft között
2 millió és 5 millió Ft között
5 millió és 10 millió Ft között
10 millió és 20 millió Ft között
20 millió Ft felett

34. A közeljövőben tervez befektetést?

Igen
Nem

35. Mibe tervez befektetni?

Részvény
Kötvény
Deviza
Ingóság
Ingatlan
Arany
Műkincs
Állampapír
Vállalkozás
Egyéb

36. Miért ebben a formában tervez befektetni?

Biztonság
Magas hozam
Ezt a befektetési formát ismerem
Ismerősök / rokonok javasolták
Befektetési tanácsadó javasolta
Egyéb

37. Milyen összegben tervez befektetni?

100 ezer Ft alatt
100.000 - 1.000.000 Ft között
1.000.001 - 5.000.000 Ft között
5.000.001 - 10.000.000 Ft között
10.000.001 - 50.000.000 Ft között
50.000.001- 100 millió Ft között
100 millió Ft felett

38. Mit tart a legbiztosabb befektetési formának?

Készpénz
Számlapénz
Részvény
Kötvény
Állampapír (közép -és hosszú lejáratú)
Kincstárjegy
Vagyontárgy
Ingatlan
Befektetési arany
Műkincs

Demográfiai adatok

1. Mi az Ön neme?

Nő
Férfi
Egyéb

2. Ön melyik időszakban született?

1920-1939
1940-1959
1960-1983
1984-1994
1995-2009

3. Mi az Ön lakhelye?

Budapest
Vidéki nagyváros
Kisváros
Falu / község

4. Mi az Ön foglalkozása?

Alkalmazott
Menedzser
Vállalkozó
Diák / Hallgató
Nyugdíjas
Munkanélküli

5. Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?

Általános iskola
Szakiskola / Szakmunkásképző végzettség
Gimnázium
Főiskola / Egyetem

6. Mi az Ön családi állapota?

Egyedülálló
Bejegyzett élettársi kapcsolat
Házas
Elvált
Özvegy

7. Mennyi az Ön havi nettó jövedelme

0 - 100.000 Ft
100.001 - 200.000 Ft között
200.001 - 300.000 Ft között
300.001 - 400.000 Ft között
400.000 Ft felett

TARTALMI KIVONAT

Ezen dolgozat a vagyoni és jövedelmi egyenlőtlenségek klasszikus kérdéskörével foglalkozik. A társadalmi problémák évszázadok óta egy mélyen vitatott téma, és ennek megoldása nem mindig kézzelfogható. Az elmúlt évtizedekben számtalan szociológus foglalkozott és kutatott ebben a témában. Az egyenlőtlenségeknek számtalan oka lehet, köztük szociológiai, regionális vagy politikai okai egyaránt. Ezek általában egyéni vagy társadalmi szinten jelentkeznek, de ez nagyban függhet attól, hogy az egyenlőtlenség milyen mértékű és éppen hol van jelen a világban. Mérhető statisztikai mutatószámokkal, és redukálható különböző gazdasági vagy politikai intézkedésekkel. Az egyenlőtlenségek mellett Magyarország gazdasági helyzetét és pénzügyi tudatosságát is elemzi ezen dolgozat a háztartási szektorban. Ahhoz, hogy pénzügyileg helyes döntéseket hozzon az egyén, szükséges a pénzügyi ismeretek időben való elsajátítása.

SUMMARY

Present thesis deals with the classic issue of wealth and income inequality. Social problems have been a deeply debated topic for centuries, and solutions are not always tangible. In recent decades, countless sociologists have dealt with and researched this topic. Inequalities can have countless reasons, including sociological, regional or political. These usually occur at the individual or societal level, but this can depend greatly on the extent of inequality and where it is present in the world. It can be measured by statistical indicators and can be reduced by various economic or political measures. In addition to inequalities, this thesis also analyzes economic situation of Hungary and the financial awareness in the household sector. In order for the individual to make financially correct decisions, it is necessary to acquire financial knowledge in time.